Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 roku i za rok obrotowy zakończony tego dnia

Spis treści

Słownik 4
Podsumowanie 6
Podstawa sporządzenia 6
Działalność PZU Życie 6
Wyniki operacyjne 7
System zarządzania 7
Profil ryzyka 7
Wycena dla celów wypłacalności 7
Zarządzanie kapitałem 7
A. Działalność i wyniki operacyjne 9
A.1. Działalność 9
A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej 11
A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej) 15
A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności 16
B. System zarządzania 17
B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania 17
B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji 21
B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności 22
B.4. System kontroli wewnętrznej 25
B.5. Funkcja audytu wewnętrznego 27
B.6. Funkcja aktuarialna 28
B.7. Outsourcing 29
C. Profil ryzyka 30
C.1. Ryzyko aktuarialne 31
C.2. Ryzyko rynkowe 33
C.3. Ryzyko kredytowe/ ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta 35
C.4. Ryzyko płynności 36
C.5. Ryzyko operacyjne 37
C.6. Pozostałe istotne ryzyka 38
D. Wycena aktywów i zobowiązań 40
D.1. Aktywa 40
D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe 45
D.3. Inne zobowiązania 48
D.4. Alternatywne metody wyceny 51
E. Zarządzanie kapitałem 53
E.1. Środki własne 53
E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy 56

E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności 57

Spis załączników 58

Słownik

1) **Dyrektywa WII** – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II);
2) **EIOPA** – Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (ang. European Insurance and Occupational Pensions Authority);
3) **Grupa PZU** – PZU jako jednostka dominująca oraz jednostki od niej zależne, w tym spółki zależne w rozumieniu obowiązujących przepisów o rachunkowości;
4) **Jednostka** – jednostki organizacyjne oraz komórki organizacyjne PZU Życie;
5) **Jednostka zależna** – jednostka gospodarcza (w tym jednostka nie będąca spółką kapitałową, jak np. spółka cywilna, fundusz inwestycyjny), która pośrednio lub bezpośrednio kontrolowana jest przez PZU Życie; fakt sprawowania kontroli wynika z przesłanek opisanych w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe";
6) **Kierujący –** kierujący pionem, jednostką organizacyjną (z wyłączeniem Centrali) lub komórką organizacyjną w Centrali;
7) **KNF, organ nadzoru** – Komisja Nadzoru Finansowego;
8) **Kodeks pracy** – Kodeks pracy z dnia 26 czerwca 1974 r. (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1666);
9) **KSH** – Kodeks spółek handlowych z dnia 15 września 2000 r. (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1578, z późn. zm);
10) **LAC** - Korekta z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat;
11) **MSSF** – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 31 grudnia 2016 roku zostały opublikowane i weszły w życie;
12) **NBP** – Narodowy Bank Polski;
13) **PIU** – Polska Izba Ubezpieczeń;
14) **PSR** – Polskie Standardy Rachunkowości, określone w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, w szczególności rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. z 2016 r., poz. 562), rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 149, poz. 1674, z późn. zm.); w sprawach nieuregulowanych w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości i/lub MSSF;
15) **PZU** – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna;
16) **PZU Życie, Spółka** - Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna;
17) **SCR** – kapitałowy wymóg wypłacalności w systemie WII;
18) **System WII** - całość wymogów następujących aktów prawnych oraz wytycznych organów nadzoru: dyrektywa WII, ustawa o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenie delegowane, rozporządzania wykonawcze oraz wytyczne EIOPA oraz KNF;
19) **QRT** – kwartalne i roczne ilościowe formularze sprawozdawcze;
20) **rozporządzenie delegowane** – rozporządzenie delegowane z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) z późn. zm.;
21) **rozporządzenie wykonawcze dotyczące SFCR** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2452 z dnia 2 grudnia 2015 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do procedur, formatów i wzorów

formularzy dotyczących sprawozdania na temat wypłacalności i kondycji finansowej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE;

22) **unit-linked** – produkt ubezpieczeniowy o charakterze inwestycyjnym związany z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym, w którym ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający;

23) **ustawa o biegłych rewidentach** - o biegłych rewidentach, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym z 7 maja 2009 r. (t.j. Dz.U. z 2016, poz. 1000 z późn. zm.);

24) **ustawa o rachunkowości** – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.);

25) **ustawa o działalności ubezpieczeniowej**– ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1844);

26) **wytyczne EIOPA** – Wytyczne EIOPA dotyczące sprawozdawczości i publicznego ujawniania;

27) **Zasady ładu Korporacyjnego** – Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez KNF, obowiązujące od 1 stycznia 2015 roku;

28) **Nazwy spółek**:

1. AAS Balta – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta.
2. Alior Bank – Alior Bank SA.
3. Artimed – Artimed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o.
4. CM Medica – Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.
5. Elvita - Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.
6. Gamma – Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.
7. Grupa Kapitałowa Alior Banku – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o.
8. Grupa Kapitałowa Armatura – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Armatoora SA, Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.
9. Link4 – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA.
10. Medicus - Medicus w Opolu sp. z o.o.
11. Pekao – Bank Pekao SA.
12. PFR – Polski Fundusz Rozwoju SA.
13. Proelmed – Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.
14. Prof-med - Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.
15. PTE PZU – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA.
16. PZU LT GD - UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas
17. PZU CO – PZU Centrum Operacji SA.
18. PZU Ukraine – PrJSC IC PZU Ukraine.
19. PZU Ukraine Life – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance.
20. SPMP – Specjalistyczna Przychodnia Medycyny Pracy sp. z o.o.
21. SU Krystynka – Sanatorium Uzdrowiskowe „Krystynka” sp. z o.o.
22. TFI PZU SA – Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA.
23. TUW PZUW – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych

Podsumowanie

Podstawa sporządzenia

Obowiązek sporządzenia niniejszego sprawozdania wynika z art. 284 ustawy o działalności ubezpieczeniowej implementującej wymogi Dyrektywy WII do krajowego porządku prawnego. Układ sprawozdania jest zgodny z załącznikiem XX rozporządzenia delegowanego, z zastrzeżeniem, że ujawniane są wyłącznie informacje mające zastosowanie do działalności prowadzonej przez PZU Życie.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone zgodnie z przepisami:

- ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- rozporządzenia delegowanego;
- wytycznych EIOPA;
- rozporządzenia wykonawczego dotyczącego SFCR;

Wycena aktywów, zobowiązań innych niż rezerwy techniczno–ubezpieczeniowe została wykonana w oparciu o przepisy ustawy o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenia delegowanego oraz wytycznych EIOPA w sprawie ujmowania i wyceny aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno–ubezpieczeniowe.

Wycena rezerw techniczno–ubezpieczeniowych została wykonana w oparciu o przepisy ustawy o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenia delegowanego oraz wytycznych EIOPA dotyczących wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Wartość środków własnych została ustalona na podstawie ustawy o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenia delegowanego oraz Wytycznych EIOPA w sprawie klasyfikacji środków własnych.

SCR obliczany jest na podstawie formuły standardowej WII i wykorzystywany jest do wyznaczania regularnego wymogu kapitałowego dla Spółki. Podstawowym celem jest pełne pokrycie ryzyk związanych z istniejącą działalnością, a także z nową działalnością podjęta w ciągu następnych 12 miesięcy. Wszystkie obliczenia dotyczące modułów i podmodułów ryzyka oparte są na metodach zdefiniowanych w rozporządzeniu delegowanym.

Działalność PZU Życie

PZU Życie należy do Grupy PZU . Spółka od lat jest niekwestionowanym liderem w zakresie ochronnych ubezpieczeń grupowych w Polsce z udziałem w łącznej składce płaconej okresowo na poziomie 45,1% w 2016 roku.

W sierpniu 2016 roku opublikowano Strategię Grupy PZU na lata 2016-2020, a kluczowe zmiany w stosunku do strategii przyjętej w styczniu 2015 roku dotyczyły:

- zwiększenia nacisku na rentowność działalności podstawowej Grupy PZU (ubezpieczenia), m.in. poprzez redukcję kosztów stałych o 400 mln zł do 2018 roku;
- przyspieszenia wzrostu skali Grupy PZU, w tym rozwoju filarów: Zdrowie oraz Inwestycje;
- ujęcia w Strategii Grupy PZU planu w zakresie inwestycji w sektor bankowy;
- zwiększenia roli innowacyjności w Grupie PZU jako narzędzia do realizacji celów w zakresie rentowności i wzrostu.

Strategia PZU została zdywersyfikowana w sposób pozwalający na generowanie stabilnych i przewidywalnych przepływów (ubezpieczenia majątkowe i na życie), jak i na uzyskanie ponadprzeciętnych zysków z komplementarnych przedsięwzięć (zarządzanie aktywami i opieka zdrowotna).

W ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych na życie celem jest utrzymanie wolumenu liczby klientów oraz wysokiej rentowności na poziomie min. 20%, pomimo silnej presji konkurencyjnej. Osiągnięcie tej ambicji będzie realizowane m.in. poprzez:

- aktywne zarządzanie rentownością w ramach portfela klientów;

- rozwój oferty w zakresie produktów, procesów oraz dystrybucji, ze szczególnym uwzględnieniem segmentu MSP (Małych i Średnich Przedsiębiorstw);
- rozwój procesów obsługowych z wykorzystaniem nowych technologii oraz stopniowe wprowadzenie samoobsługi w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych;
- zwiększenie efektywności cross/up sellingu na płaszczyźnie obszaru majątkowego i życiowego;
- rozwój sprzedaży indywidualnych ochronnych ubezpieczeń na życie.

PZU Życie charakteryzuje się wysokim bezpieczeństwem prowadzonej działalności. Potwierdzają to zarówno wysokie współczynniki adekwatności kapitałowej jak i ocena agencji ratingowej S&P Global Ratings na poziomie A-. Jest to rating o jeden stopień powyżej ratingu Polski dla zadłużenia w walucie obcej.

Wyniki operacyjne

W 2016 roku nie zaszły istotne zmiany w modelu biznesowym, zakresie działalności ani wynikach operacyjnych Spółki (działalność i wyniki operacyjne szczegółowo przedstawiono w części A).

System zarządzania

W 2016 roku miały miejsce liczne zmiany osobowe w składach organów statutowych PZU Życie: Zarządu i Rady Nadzorczej oraz zmodyfikowano systemowe podejście do nadzoru nad funkcjami kluczowymi (szczegółowe informacje przedstawiono w części B.).

Obowiązujący w Spółce system zarządzania, w tym organizacja, jest adekwatny do skali działalności, zakresu realizowanych funkcji, skali i złożoności ryzyk i wspiera skutecznie realizację celów strategicznych oraz bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

Profil ryzyka

Z początkiem roku 2016 PZU Życie sprawnie przeszedł do reżimu WII, co zostało poprzedzone kilkuletnimi przygotowaniami.

Największy wpływ na wielkość SCR wyznaczonego formułą standardową, miały ryzyko rynkowe i ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie.

Szczegółowe informacje dotyczące profilu ryzyka Spółki zostały opisane w części C.

Wycena dla celów wypłacalności

Spółka wycenia aktywa i zobowiązania według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań. W przypadku braku takiego rynku zastosowane zostały alternatywne metody wyceny.

Spółka wycenia rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w wartości, której inny zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji (zakład odniesienia) mógłby zgodnie z oczekiwaniami zażądać za przejęcie zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych i wywiązanie się z nich.

Szczegóły dotyczące metod wyceny oraz różnic w stosunku do sprawozdań finansowych zostały opisane w części D.

Zarządzanie kapitałem

W październiku 2016 roku Strategia Grupy PZU została uzupełniona o Politykę kapitałową i dywidendową Grupy PZU na lata 2016-2020 obejmującą PZU Życie, której założenia przedstawiono w części E. Jej celem jest koncentracja na stopie

zwrotu dla akcjonariuszy podmiotu dominującego poprzez efektywne zarządzanie kapitałem na poziomie podmiotu dominującego, przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje.

Na 31 grudnia 2016 roku Spółka spełniała wymogi wypłacalności i posiadała dopuszczone środki własne na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności. Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR) wynosił 3 468 146 tys. zł, a dopuszczone środki własne 13 739 372 tys. zł, co zapewniało współczynnik pokrycia SCR dopuszczonymi środkami własnymi na poziomie 396%.

A. Działalność i wyniki operacyjne

A.1. Działalność

A.1.1. Nazwa i forma prawna

Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna (PZU Życie, Spółka) należy do Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń (Grupa PZU), w której dominującym podmiotem jest Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna (PZU).

A.1.2. Organ nadzoru odpowiedzialny za nadzór finansowy nad Spółką oraz organ sprawujący nadzór nad Grupą PZU

Organ nadzoru odpowiedzialny za nadzór finansowy nad PZU Życie oraz nad Grupą PZU:

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF), Plac Powstańców Warszawy 1, 00-030 Warszawa.

A.1.3. Biegły rewident Spółki

Marcin Dymek, nr ewidencyjny 9899, działający w imieniu podmiotu uprawnionego do badania KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k., nr ewidencyjny 3546, ul. Inflancka 4A 00-189 Warszawa, Polska.

A.1.4. Udziałowcy posiadający znaczne pakiety akcji Spółki

Na dzień 31 grudnia 2016 roku kapitał zakładowy PZU Życie wynosił 295 000 tys. zł i dzielił się na 11 800 000 akcji imiennych zwykłych o wartości nominalnej 25 zł każda. W 2016 roku nie wystąpiły żadne zmiany kapitału zakładowego. Na dzień 31 grudnia 2016 roku właścicielem 100% akcji PZU Życie był PZU.

A.1.5. Pozycja Spółki w prawnej strukturze Grupy PZU

Strukturę kapitałową Grupy PZU według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszego sprawozdania[1].

[1] W załączniku nie zostały zamieszczone fundusze inwestycyjne, nad którymi Grupa PZU sprawowała kontrolę na dzień 31 grudnia 2016 roku. Do funduszy tych należały: PZU SFIO Universum, PZU FIZ Dynamiczny, PZU FIZ Sektora Nieruchomości, PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 8), PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych Witelo Fund, PZU FIZ Surowcowy, PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych, PZU Sejf+, PZU Dłużny Rynków Wschodzących, PZU Dłużny Aktywny, PZU Telekomunikacja Media Technologia, PZU Akcji Spółek Dywidendowych, PZU FIO Gotówkowy, PZU FIZ Forte.

Dodatkowo do Grupy PZU należały na dzień 31 grudnia 2016 roku spółki zależne od funduszy:

1) Armatura Kraków SA wraz ze swoimi spółkami zależnymi tworzącymi Grupę Kapitałową Armatura (Armatoora SA, Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.);
2) Arm Property sp. z o.o.;

A.1.6. Istotne linie biznesowe PZU Życie oraz istotne obszary geograficzne, na których Spółka prowadzi działalność

PZU Życie zaspakaja potrzeby przeszło 11 mln ubezpieczonych w zakresie grupowych, indywidualnych oraz indywidualnie kontynuowanych ubezpieczeń na życie, działając na rynku polskim.

PZU Życie od lat jest liderem na rynku ubezpieczeń na życie. W 2016 roku PZU Życie zebrał 33,7% składki przypisanej brutto wszystkich zakładów ubezpieczeń na życie, co oznacza znaczący wzrost w stosunku do ubiegłorocznego udziału w rynku (+4,4 p.p.).

Jednocześnie PZU Życie nadal pozostawał zdecydowanym liderem w segmencie składki płaconej okresowo. 2016 roku pozyskał 45,1% tego rodzaju składek firm ubezpieczeniowych, co oznacza wzrost udziału w tym segmencie rynku w stosunku do ubiegłego roku o 1,2 p.p. oraz najwyższy poziom udziału w tym segmencie rynku od 2010 roku. Roczna dynamika składki przypisanej brutto PZU Życie w tym segmencie wyniosła 1,7%, przy ujemnej dynamice pozostałych uczestników rynku na poziomie -3,0%. Jednym z głównych czynników był tu dynamiczny rozwój portfela ubezpieczeń zdrowotnych. PZU Życie ubezpiecza w tego rodzaju produktach już 1,3 mln osób. KNF w 2016 roku po raz pierwszy opublikował również dane, które pozwalają zaprezentować macierzowo udział PZU Życie wyłącznie w segmencie ubezpieczeń na życie (grupa 1) dla składki opłacanej okresowo i w 2016 roku wyniósł on 67,0%. Dla tej samej grupy ryzyk udział w rynku według sposobu zawarcia umowy w analizowanym okresie kształtował się na poziomie 67,2% dla umów zawartych w formie grupowej oraz 38,7% dla umów indywidualnych.

Stabilnemu rozwojowi ubezpieczeń grupowych i kontynuowanych PZU Życie zawdzięcza wysoką rentowność oraz pozycję lidera na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jednocześnie, utrzymując innowacyjne podejście do potrzeb ubezpieczonych, PZU Życie zwiększa zakres proponowanych opcji i dodatków, rozszerzając dostępną ochronę ubezpieczeniową o kolejne rodzaje produktów zdrowotnych, które dzięki szerokiej sieci placówek i innowacyjnej ofercie rozwijają się z dwucyfrową dynamiką. Oferta ubezpieczeń grupowych jest uzupełniona przez opcję indywidualnej kontynuacji, pozwalającą utrzymać ochronę ubezpieczeniową po odejściu z polisy grupowej. Z opcji tej skorzystało około 5 mln ubezpieczonych.

PZU Życie jest innowatorem na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jako pierwsza instytucja w Polsce zaproponowała Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego, rozszerzając dostępną ofertę produktów III filaru systemu emerytalnego. Jednocześnie dzięki ofercie produktów inwestycyjnych ubezpieczeni mogą skutecznie pomnażać swoje oszczędności.

W ramach ubezpieczeń indywidualnych oferta PZU Życie skupia się wokół zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej dzięki produktom ochronnym oraz na życie i dożycie.

Informacja na temat składek, odszkodowań i świadczeń, kosztów w podziale na linie biznesowe w systemie WII oraz według kraju zawierał formularz QRT S.05.01.02 stanowiący załącznik nr 2 oraz S.05.02.01 stanowiący załącznik nr 3 do sprawozdania.

A.1.7. Wszelkie istotne zdarzenia gospodarcze i inne, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym i które wywarły istotny wpływ na PZU Życie

Dnia 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU Życie podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 2015 w kwocie 1 677 124 tys. zł w następujący sposób:

- przeznaczenie na dywidendę kwoty 1 450 000 tys. zł;
- przeznaczenie na kapitał zapasowy kwoty 222 124 tys. zł;
- przeznaczenie na odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych kwoty 5 000 tys. zł.

3) spółki prawa handlowego mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia zależne od funduszy PZU FIZ Sektor Nieruchomości i PZU FIZ Sektor Nieruchomości 2, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 24 i 11.

Wypłata zaliczki na poczet dywidendy przewidywanej na koniec roku obrotowego 2015 w kwocie 625 000 tys. zł nastąpiła w dniu 31 grudnia 2015 roku. Pozostała część dywidendy w kwocie 825 000 tys. zł została wypłacona w dniu 19 października 2016 roku.

A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej

Składki, odszkodowania oraz koszty w podziale na linie biznesowe przedstawia formularz S.05.01.02 stanowiący załącznik nr 2 do sprawozdania.

A.2.1. Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik techniczny wg PSR

W 2016 roku PZU Życie uzyskał wynik techniczny na poziomie 1 871 479 tys. zł, wyższy o 92 143 tys. zł, tj. 5,2% niż w roku 2015.

Główne czynniki wpływające na rezultaty finansowe PZU Życie w 2016 roku to:

- spadek składki przypisanej brutto o 0,4% w porównaniu z poprzednim rokiem, głównie w wyniku ograniczenia sprzedaży produktu strukturyzowanego Świat Zysków poprzez Oddziały PZU. Jednocześnie odnotowano wzrost składki przypisanej brutto płaconej okresowo do poziomu 7 370 620 tys. zł (+1,7%) dzięki wysokiej sprzedaży zarówno zdrowotnych jak i ochronnych produktów grupowych;
- spadek wyniku netto na działalności inwestycyjnej głównie na skutek niższej wyceny rynkowej jednostek uczestnictwa funduszy obejmujących w szczególności akcje utrzymywane długoterminowo oraz niższego wyniku na obligacjach skarbowych utrzymywanych do terminu wymagalności na skutek przejściowego ograniczenia reinwestycji w środowisku niskich stóp procentowych, a dodatkowo niższej dywidendy z PZU PTE o 163 317 tys. zł w związku z efektem jednorazowym związanym ze zwrotem z funduszu gwarancyjnego w wysokości 132 267 tys. zł oraz wypłatą zaległego wyniku netto z kapitału zapasowego w 2015 roku. Wpływ tych czynników został częściowo zbilansowany lepszym o 135 442 tys. zł wynikiem portfela produktów na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w efekcie lepszej sytuacji na rynkach kapitałowych (wzrost indeksu WIG o 11,4% wobec spadku o 9,6% w porównywalnym okresie roku ubiegłego);
- niższy poziom odszkodowań i świadczeń wynika głównie ze zmian w portfelach produktów inwestycyjnych – zapadanie kolejnych, niższych niż w ubiegłym roku transz krótkoterminowych produktów na życie i dożycie (tego rodzaju produkty zostały wycofane z oferty); natomiast dla produktów ochronnych zanotowano niewielki wzrost poziomu świadczeń w głównym stopniu jako efekt gwałtownie rosnącego portfela produktów zdrowotnych oraz wyższego poziomu dożyć umów długoterminowych indywidualnych produktów ochronnych;
- spadek w zakresie kosztów działalności ubezpieczeniowej – ograniczenie kosztów w wyniku stosowania dyscypliny kosztowej m.in. w zakresie kosztów nieruchomości oraz marketingu oraz dodatkowo modyfikacja systemu wynagrodzeń sieci agencyjnej w zakresie indywidualnych produktów ochronnych (bardziej równomierny rozkład w czasie kosztu zawarcia umów w związku z wytycznymi KNF); łącznie koszty działalności ubezpieczeniowej wyniosły 1 092 692 tys. zł, co oznacza, że uległy obniżeniu w porównaniu do ubiegłego roku o 42 797 tys. zł, w tym koszty akwizycji spadły o 49 468 tys. zł do poziomu 439 565 tys. zł, a koszty administracyjne wzrosły o 6 935 tys. zł do poziomu 653 169 tys. zł; czynnikiem determinującym różne zachowanie kosztów akwizycji i administracyjnych było podpisanie w 2016 roku nowej umowy agencyjnej w kanale bancassurance, w efekcie której wynagrodzenie za wykonanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych traktowane było jako koszt administracyjny, a nie koszt akwizycji jak w 2015 roku.

Wynik techniczny ubezpieczeń na życie wg PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2016	2015
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	605 047	558 528
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	18 566	13 772
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	51 384	51 957

Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	44 474	40 719
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 152 008	1 114 360
RAZEM	**1 871 479**	**1 779 336**

A.2.2. Przychody (składki)

W 2016 roku PZU Życie zebrał składki brutto o wartości 8 034 418 tys. zł, czyli o 0,4% mniej niż w 2015 roku.

Jednocześnie wśród produktów charakteryzujących się okresową płatnością składki zanotowano wzrost jej poziomu w stosunku do ubiegłego roku o 1,7% do poziomu 7 370 620 tys. zł.

Wyniki osiągnięte w poszczególnych liniach biznesowych były pochodną:

- w pracowniczych ubezpieczeniach grupowych - wzrostu średniej składki oraz średniej ilości umów dodatkowych na ubezpieczonego;
- w ubezpieczeniach indywidualnie kontynuowanych – podtrzymania polityki dosprzedaży umów dodatkowych przy jednoczesnej indeksacji składki z umów podstawowych;
- w ubezpieczeniach zdrowotnych – rosnącej liczby ubezpieczonych w kontraktach ambulatoryjnych, rozwoju oferty produktu lekowego oraz wzrostu doubezpieczenia umowami dodatkowymi; już blisko 1,3 mln osób PZU Życie korzysta z tego rodzaju produktów;
- wysokiej dynamiki wzrostu rok do roku przypisu składki z ubezpieczeń indywidualnych ochronnych z udziałem zysku i bez udziału w zysku we własnych kanałach sprzedaży (w szczególności wysoka nowa sprzedaż w Oddziałach PZU);
- w grupie 3, produktów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym zmiany w wyniku:
  - niższych wpłat na rachunki w ubezpieczeniach unit-linked oferowanych we współpracy z bankami;
  - dalszego spadku poziomu wpłat w wycofanym ze sprzedaży pod koniec 2014 roku produkcie oszczędnościowym z elementem ochronnym o składce regularnej Plan na Życie;
  - wysokiego, w szczególności w IV kwartale 2016 roku, poziomu wpłat na rachunki Indywidualnych Kont Emerytalnych (IKE);
  - wprowadzenia do oferty w Oddziałach PZU pod koniec 2015 roku nowego produktu unit-linked Cel na Przyszłość;
- mniejszej wartości subskrypcji produktu strukturyzowanego w Oddziałach PZU w porównaniu z rekordowym pod tym względem ubiegłym rokiem;
- wycofania z oferty od czerwca 2016 roku krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanale własnym.

Składka przypisana brutto wg PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2016	2015
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	4 002 176	4 107 962
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	51 834	51 549
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	993 134	1 005 263
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	-	-
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	2 987 274	2 899 231
RAZEM	**8 034 418**	**8 064 005**

A.2.3. Koszty

A.2.3.1. Obsługa i likwidacja świadczeń oraz rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wg PSR

W 2016 roku poniesiony przez PZU Życie koszt z tytułu odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych netto wyniósł 6 186 948 tys. zł wobec 6 294 753 tys. zł w roku 2015, co stanowiło spadek o 1,7%.

Wyższe wypłacone świadczenia w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych były efektem:

- wzrostu wartości świadczeń zdrowotnych, jako efekt dynamicznego rozwoju portfela produktów zdrowotnych;
- wyższych wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie w kanale bancassurance (o charakterze depozytowym - zapadła już większość transz tego produktu; bez wpływu na wynik - kompensowane zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych);
- wzrostu sum ubezpieczenia w produktach grupowych ochronnych, który przekłada się bezpośrednio na wzrost średniej wypłaty;

Tendencja wzrostowa została zbilansowana poprzez:

- brak w bieżącym roku terminów zapadalności transz produktów strukturyzowanych oferowanych w tym segmencie we współpracy z bankami (ostatnie transze zapadły w ubiegłym roku);
- niższy poziom zgonów ubezpieczonych w produktach indywidualnie kontynuowanych;
- niższą wartość wypłat transferowych w Pracowniczych Programach Emerytalnych (PPE).

Wartość świadczeń wypłaconych brutto w segmencie ubezpieczeń indywidualnych wzrosła, do czego przyczyniły się:

- wzrosty zarówno ilości jak i średniej wartości wykupów dokonywanych w portfelu unit-linked w kanale bancassurance; część z wartości tych wykupów została przez ubezpieczonych zainwestowana w nowy produkt Program Inwestycyjny World;
- wyższy poziom dożyć polis wśród produktów strukturyzowanych (głównie w kanale bankowym, zapadanie kolejnych transz), jak i długoterminowych umów ochronnych.

Dla produktów inwestycyjnych negatywny wpływ ww. opisanych czynników na wynik techniczny (za wyjątkiem braku opłat za wcześniejszy wykup) kompensowany był adekwatną zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (neutralny wpływ na wynik).

Niższe kwoty świadczeń w ramach kontraktów inwestycyjnych wynikały ze znacznie niższego poziomu wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie zarówno w kanale bancassurance jak i własnym (w ubiegłym roku zapadły transze o wyższych wartościach; brak sprzedaży w kolejnych okresach – wycofanie produktów z oferty) oraz dodatkowo znacznie niższej wartości średniego wykupu dla produktów unit-linked. Jednocześnie powyżej opisane efekty nie miały wpływu na wynik techniczny z uwagi na zmianę wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w analogicznej wysokości.

Odszkodowania i świadczenia netto wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2016	2015
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	3 792 627	4 099 967
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	66 927	68 235
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	893 663	740 169
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	40 664	41 403
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 393 067	1 344 979
RAZEM	**6 186 948**	**6 294 753**

Spadek innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wyniósł w 2016 roku 369 898 tys. zł tj. był o 5,9% wyższy niż 2015 roku.

Spadki odnotowano w szczególności w obrębie rezerw ubezpieczeń na życie – dożycia kolejnych transz krótkoterminowych produktów na życie i dożycie (tzw. polisolokat) oraz produktów strukturyzowanych przy braku nowej

sprzedaży w tych liniach produktowych oraz spadek rezerw w długoterminowych indywidualnych ubezpieczeniach ochronnych związanych z dożywaniem najstarszych umów z wysoką jednostkową rezerwą.

Dodatkowo w wyniku spadającego w ostatnich latach poziomu orzekanych świadczeń z tytułu trwałego uszczerbku dokonano weryfikacji i aktualizacji założeń, co do oczekiwanych przyszłych wypłat z tego tytułu stosowanych do kalkulacji rezerw dla tego ryzyka, co pozwoliło na uwolnienie w grudniu 2016 r. około 216 mln zł rezerw, głównie w ubezpieczeniach indywidualnie kontynuowanych.

Wzrost w obrębie rezerw ubezpieczeń na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym nastąpił w efekcie zrealizowania w 2016 roku wysokiego dodatniego wyniku inwestycyjnego oraz sprzedaży w kanałach własnych PZU Życie, przekraczającej poziom wypłacanych świadczeń.

Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2016	2015
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	389 688	400 358
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	18 793	19 625
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	(94 488)	(122 048)
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	55 230	50 615
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	675	698
RAZEM	**369 898**	**349 248**

A.2.3.2. Koszty akwizycji i administracyjne

W strukturze kosztów działalności ubezpieczeniowej odnotowano spadek kosztów akwizycji wynikający w szczególności z podpisania w 2016 roku nowej umowy agencyjnej w kanale bancassurance, w efekcie której wynagrodzenie za wykonanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych traktowane było jako koszt administracyjny, a nie koszt akwizycji dla umowy obowiązującej w 2015 roku oraz dodatkowo z modyfikacji systemu wynagrodzeń sieci agencyjnej (bardziej równomierny rozkład w czasie kosztu zawarcia umów w związku z wytycznymi KNF) oraz niższej r/r sprzedaży nowych umów produktów ochronnych w tym kanale.

Z kolei wzrost w zestawieniu z ubiegłym rokiem kosztów administracyjnych determinowany był przede wszystkim podpisaniem w 2016 roku nowej umowy agencyjnej w kanale bancassurance i w efekcie traktowania wynagrodzenia za wykonywanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych jako koszt administracyjny (dla wcześniej obowiązującej umowy analogiczny koszt ujmowany był w kosztach akwizycji). Ww. negatywny czynnik był równoważony przez ograniczenie kosztów stałych w wyniku stosowania dyscypliny kosztowej m.in. w zakresie kosztów nieruchomości oraz wsparcia sprzedaży, a dodatkowo ograniczenie również kosztów projektów (zwiększenie dyscypliny budżetowej ograniczającej wydatki IT oraz pozostałe koszty, jako efekt aktualizacji założeń dla poszczególnych projektów realizowanych w 2016 roku).

Koszty akwizycji wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2016	2015
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	190 268	235 840
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	4 971	8 529
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	62 644	68 946
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	-	-
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	181 682	175 718
RAZEM	**439 565**	**489 033**

Koszty administracyjne wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2016	2015
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	364 452	354 583
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	4 893	5 822
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	27 310	23 676
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	427	336
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	256 087	261 817
RAZEM	**653 169**	**646 234**

A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)

A.3.1. Przychody i koszty działalności lokacyjnej

W 2016 roku wynik netto na działalności inwestycyjnej PZU Życie wyniósł 836 905 tys. zł wobec 1 010 006 tys. zł – spadek o 17,1%, natomiast wynik netto na działalności inwestycyjnej z wyłączeniem lokat, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający wyniósł 696 992 tys. zł wobec 1 005 535 tys. zł w 2015 roku – spadek o 30,7%.

Do głównych przyczyn spadku wyniku w 2016 roku w stosunku do roku 2015 należy zaliczyć:

- niższą wycenę rynkową spółek z portfela akcji utrzymywanych długoterminowo (w ramach funduszy inwestycyjnych PZU Specjalistycznego Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Universum oraz PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych BIS1);
- niższe wyniki na obligacjach skarbowych utrzymywanych do terminu wymagalności na skutek przejściowego ograniczenia reinwestycji w środowisku niskich stóp procentowych;
- niższą dywidendę z PZU PTE o 163 317 tys. zł w związku z efektem jednorazowym związanym ze zwrotem z funduszu gwarancyjnego w wysokości 132 267 tys. zł oraz wypłatą zaległego wyniku netto z kapitału zapasowego w 2015 roku.

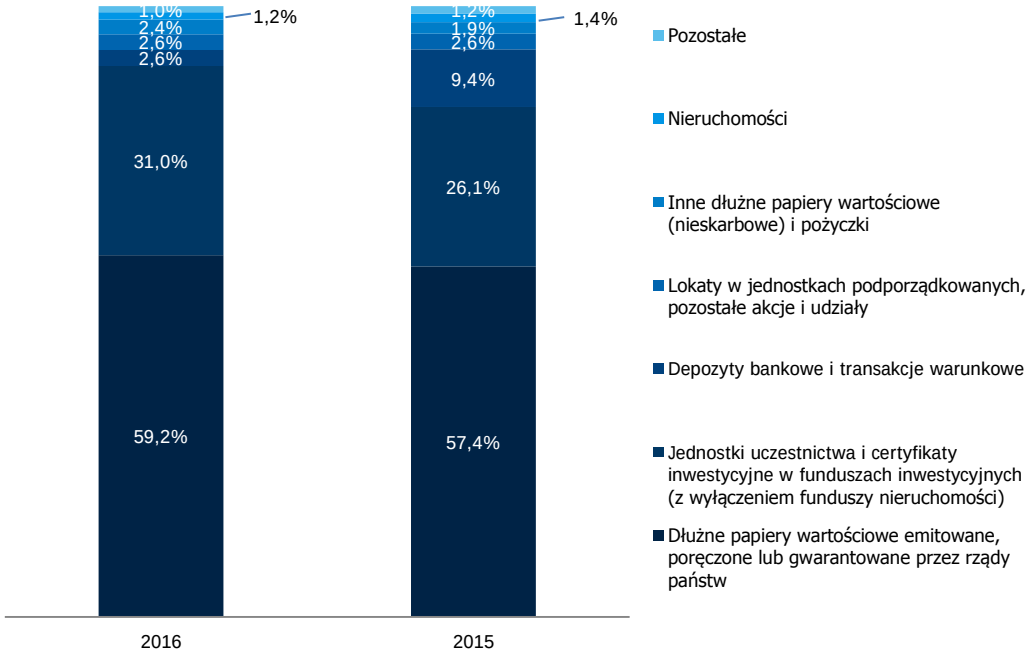
Wpływ tych czynników został częściowo zbilansowany lepszym wynikiem portfela produktów na ryzyko ubezpieczającego o 135 442 tys. zł w efekcie lepszej sytuacji na rynkach kapitałowych – wzrost indeksu WIG o 11,4% wobec spadku o 9,6% w porównywalnym okresie roku ubiegłego

Zmniejszenie kapitału z aktualizacji wyceny wyniosło 47 689 tys. zł, na co główny wpływ miał spadek wyceny funduszy PZU Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty Universum oraz PZU Energia Medycyna Ekologia.

Na koniec 2016 roku wartość portfela lokat PZU Życie z wyłączeniem lokat, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, wynosiła 22 058 304 tys. zł wobec 22 211 641 tys. zł na koniec 2015 roku.

W 2016 roku udział dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez rządy państw wzrósł do 59,2% z 57,4%. Udział jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych wzrósł w stosunku do wartości na koniec 2015 roku i wyniósł 31,0% wobec 26,1% rok wcześniej. Przyczyniło się do tego nabycie jednostek uczestnictwa funduszu PZU Dłużny Rynków Wschodzących oraz certyfikatów inwestycyjnych Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Forte za łączną kwotę 1 000 000 tys. zł. Udział depozytów bankowych i transakcji warunkowych zmalał i wyniósł 2,6% wobec 9,4% na koniec 2015 roku. Lokaty w jednostkach podporządkowanych, pozostałe akcje i udziały stanowiły niewielką część portfela lokat PZU Życie - ich udział nie zmienił się i wyniósł 2,6%. Spółka zarządzała aktywnie ekspozycją na ryzyko kredytowe wobec poszczególnych banków. Wartość depozytów w poszczególnych bankach była ograniczana limitami ustalonymi na podstawie wyników finansowych, ratingu i innych wskaźników charakterystycznych dla banków.

Struktura aktywów finansowych[2]

A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności

W 2016 roku PZU Życie uzyskał wynik brutto na poziomie 1 783 708 tys. zł wobec 1 948 690 tys. zł w poprzednim roku (spadek o 8,5%). Natomiast zysk netto wyniósł 1 434 346 tys. zł wobec 1 677 124 tys. zł w 2015 roku (spadek o 14,5%).

Pozycja przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie składa się głównie z dodatniego, choć istotnie niższego niż w 2015 roku, wyniku z lokat w jednostkach podporządkowanych oraz ujemnego wyniku z transakcji na instrumentach pochodnych a także trwałej utraty wartości nieruchomości.

Główna różnica rok do roku wśród zdarzeń ewidencjonowanych w ramach pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wynika z wprowadzenia w lutym 2016 roku podatku od niektórych instytucji finansowych, tzw. podatku bankowego, którego koszt dla PZU Życie w analizowanym roku wyniósł 111 872 tys. zł.

Poniższa tabela prezentuje przychody i koszty PZU Życie inne niż przychody i koszty techniczne.

Ogólny rachunek zysków i strat (tys. zł)	2016	2015
Wynik techniczny	1 871 479	1 779 336
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	10 779	144 002
Pozostałe przychody operacyjne	26 068	47 064
Pozostałe koszty operacyjne	(124 618)	(21 712)
Zysk (strata) brutto	**1 783 708**	**1 948 690**
Podatek dochodowy	(349 362	(271 566)
Zysk (strata) netto	**1 434 346**	**1 677 124**

[2] Z wyłączeniem lokat, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, poszczególne kategorie lokat z wyłączeniem portfeli funduszy inwestycyjnych prezentowanych w wydzielonej linii.

B. System zarządzania

B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania

Obowiązujący w Spółce system zarządzania, w tym organizacja, jest adekwatny do skali działalności, zakresu realizowanych funkcji, skali i złożoności ryzyk i wspiera skutecznie realizację celów strategicznych oraz bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

B.1.1. Rada Nadzorcza

Zgodnie ze Statutem Spółki, Rada Nadzorcza składa się z pięciu do dziewięciu członków powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Członkowie Rady Nadzorczej są powoływani na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Co najmniej jeden członek Rady Nadzorczej powinien spełniać określone w Statucie kryteria niezależności (członek niezależny), dotyczące m.in. powiązań na tle zawodowym lub pokrewieństwa zwłaszcza z osobami zarządzającymi lub nadzorującymi PZU Życie i podmioty z Grupy PZU. Członek niezależny ma obowiązek przedłożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego spełnienia wszystkich kryteriów niezależności przewidzianych w Statucie oraz poinformowania Spółkę o zaprzestaniu spełniania tych kryteriów. Dodatkowo, co najmniej jeden Członek niezależny musi posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej w rozumieniu i zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności.

Rada Nadzorcza uchwala Regulamin Rady Nadzorczej określający jej organizację i sposób wykonywania czynności. Regulamin określa skład oraz sposób powoływania Rady Nadzorczej, zadania i zakres działalności oraz sposób jej zwoływania i prowadzenia obrad.

Rada Nadzorcza wybiera ze swojego składu Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego, a także może wybrać spośród swoich członków Sekretarza.

W ramach Rady Nadzorczej PZU Życie funkcjonują następujące komitety:

- Komitet Audytu;
- Komitet Strategii i Rozwoju.

Komitet Audytu ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej Spółki, czynności rewizji finansowej w Spółce oraz efektywności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego i systemu zarzadzania ryzykiem w Spółce. Ponadto, Komitet Audytu może wnioskować do Rady Nadzorczej o zlecenie wykonania określonych czynności kontrolnych w Spółce, a wykonawcą zleconych kontroli może być jednostka wewnętrzna lub podmiot zewnętrzny.

Komitet Strategii i Rozwoju ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez radę czynności nadzorczych w zakresie opiniowania wszelkich dokumentów o charakterze strategicznym przedkładanych jej przez Zarząd (w szczególności strategii rozwoju Spółki) oraz przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w zakresie planowanych inwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej, oprócz powoływania przewidzianego w Statucie Komitetu Audytu, w celu prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych Rada Nadzorcza może powoływać inne stałe komitety o charakterze doradczym i opiniodawczym, których kompetencje, skład i tryb pracy określa uchwalony przez radę regulamin danego komitetu. Regulamin przewiduje możliwość korzystania przez Radę oraz powołane przez nią komitety z usług ekspertów oraz firm doradczych.

B.1.2. Zarząd

Zgodnie ze Statutem Spółki, w skład Zarządu wchodzi od trzech do jedenastu członków, powoływanych na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Członkowie Zarządu, w tym Prezes Zarządu, są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą. Prezes Zarządu nowej kadencji powołany przed upływem bieżącej kadencji może złożyć wniosek do Rady Nadzorczej o powołanie pozostałych członków Zarządu nowej kadencji przed upływem kadencji bieżącej.

Zarząd wykonuje wszelkie uprawnienia w zakresie zarządzania Spółką, niezastrzeżone przepisami prawa lub postanowieniami Statutu dla Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej. Do reprezentowania Spółki uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie lub jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem. Zarząd uchwala swój regulamin, który zatwierdza Rada Nadzorcza. Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu.

Poniżej zaprezentowano zakres odpowiedzialności członków Zarządu PZU Życie według stanu na koniec 2016 roku:

Imię i nazwisko	Funkcja w PZU Życie	Zakres odpowiedzialności na koniec 2016 roku	Dodatkowy zakres odpowiedzialności w ciągu roku
Paweł Surówka	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku Prezes Zarządu PZU Życie od 23 czerwca 2016 roku (p.o. od 17 czerwca 2016 roku)	zarządzanie korporacyjne, audyt wewnętrzny, strategia i projekty, inwestycje, życiowe, produkty inwestycyjne i ochronne, aktuariat taryfowy	HR, sprzedaż korporacyjna i agencyjna, operacje życiowe, aktuariat
Sławomir Niemierka	Członek Zarządu PZU Życie od 19 marca 2012 roku	reasekuracja, compliance	zarządzanie ryzykiem, bezpieczeństwo
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku	sprzedaż korporacyjna, sprzedaż agencyjna, zarządzanie siecią Oddziałów PZU, bancassurance	contact center, posprzedażowa obsługa klienta
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU Życie od 25 maja 2016 roku	zarządzanie ryzykiem	obszar inwestycji, obszar strategii, bancassurance,
Andrzej Jaworski	Członek Zarządu PZU Życie od 25 maja 2016 roku	biznes zdrowotny, nieruchomości	bancassurance, operacje zagraniczne
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU Życie od 19 października 2016 roku	finanse, aktuariat	
Roman Pałac	Członek Zarządu PZU Życie od 15 lutego 2016 roku	obsługa świadczeń, contact center i posprzedażowa obsługa klienta	
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU Życie od 25 marca 2016 roku	marketing, zakupy, zarządzanie relacjami z klientem, obszar innowacji	administracja
Tomasz Karusewicz	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku	IT, operacje życiowe	
Bartłomiej Litwińczuk	Członek Zarządu PZU Życie SA od 19 sierpnia 2016 roku	bezpieczeństwo, obsługa prawna, HR	

Poza komitetami utworzonymi na poziomie Rady Nadzorczej, w PZU Życie funkcjonują następujące komitety:

- Komitet Ryzyka Grupy PZU;
- Komitet Ryzyka Kredytowego PZU SA i PZU Życie SA;
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami;
- Komitet Data Governance;
- Komitet Sponsoringu, Prewencji i CSR;
- Komitet Innowacji;
- Sztab Kryzysowy.

B.1.3. Zadania i obowiązki osób nadzorujących kluczowe funkcje

Osobami pełniącymi kluczowe funkcje w Spółce są członkowie Zarządu, członkowie RN oraz osoby nadzorujące w PZU Życie funkcje kluczowe:

- Funkcja aktuarialna;
- Funkcja zarządzania ryzykiem;
- Funkcja zgodności z przepisami;
- Funkcja audytu wewnętrznego.

Dyrektor Biura Aktuarialnego odpowiada za realizację Funkcji aktuarialnej w PZU Życie, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.6.

Dyrektor Biura Ryzyka jest odpowiedzialny za realizację funkcji zarządzania ryzykiem, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.3.1.

Dyrektor Biura Compliance jest odpowiedzialny za realizację Funkcji zgodności z przepisami, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.4.2.

Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego jest odpowiedzialny za realizację Funkcji audytu wewnętrznego, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.5.1.

B.1.4. Schemat organizacyjny

Schemat organizacyjny Spółki z 2016 roku odzwierciedlający zmiany w nadzorze organizacyjnym sprawowanym przez członków Zarządu nad funkcjami kluczowymi stanowi załącznik nr 4 do sprawozdania.

B.1.5. Istotne zmiany systemu zarządzania, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym Spółka zmieniła systemowe podejście do nadzoru nad funkcjami kluczowymi. Pierwotnie przyjęto zasadę, że osobami nadzorującymi kluczowe funkcje: zarządzania ryzykiem, zgodności z przepisami, audytu wewnętrznego są członkowie Zarządu wskazani imiennie w Zarządzeniu Prezesa Zarządu w sprawie wykonywania przez członków Zarządu nadzoru organizacyjnego w Spółce oraz powierzenia funkcji Szefów Pionów. W marcu 2016 roku zasada ta została zmieniona i jako osoby nadzorujące Funkcję zarządzania ryzykiem wskazano - Dyrektora Biura Ryzyka, Funkcję zgodności z przepisami - Dyrektora Biura Compliance a Funkcję audytu wewnętrznego - Dyrektora Biura Audytu Wewnętrznego. Nadzór nad funkcją aktuarialną pozostał bez zmian i sprawuje go Dyrektor Biura Aktuarialnego.

W ciągu 2016 roku, w skład Zarządu PZU Życie wchodziły oraz pełniły funkcje Dyrektora Grupy PZU następujące osoby:

Imię i nazwisko (skład Zarządu w 2016 roku)	Funkcja w PZU Życie	Zakres odpowiedzialności
Dariusz Krzewina	Członek Zarządu PZU Życie od 28 lutego 2007 roku do 17 czerwca 2016 roku Prezes Zarządu PZU Życie od 10 sierpnia 2007 roku do 28 września 2015 roku oraz od 29 stycznia 2016 roku do 17 czerwca 2016 roku p.o. Prezesa Zarządu PZU Życie od 10 grudnia 2015 roku do 28 stycznia 2016 roku	Zarządzanie korporacyjne, HR, ubezpieczenia korporacyjne, administracja i logistyka, bancassurance i reasekuracja, obszar inwestycji, marketing, obszar likwidacji świadczeń, finanse, sprzedaż, strategia, operacje
Przemysław Dąbrowski	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2010 roku do 24 marca 2016 roku	Obszar finansów, aktuariat
Rafał Grodzicki	Członek Zarządu PZU Życie od 11 sierpnia 2008 roku do 19 stycznia 2016 roku	Operacje ubezpieczeniowe, operacje zagraniczne (działalność międzynarodowa) oraz obszar biznesu zdrowotnego
Tomasz Tarkowski	Członek Zarządu PZU Życie od 1 lipca 2011	Obszar likwidacji świadczeń

	roku do 29 stycznia 2016 roku	
Tobiasz Bury	Członek Zarządu PZU Życie od 16 stycznia 2014 roku do 29 stycznia 2016 roku	zarządzanie siecią Oddziałów PZU contact center i posprzedażowa obsługa klienta
Przemysław Henschke	Członek Zarządu PZU Życie od 3 lutego 2012 roku do 29 stycznia 2016 roku	Obszar IT
Beata Kozłowska-Chyła	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku do 23 czerwca 2016 roku	Administracja i logistyka, obszar obsługi prawnej, obszar operacji majątkowych
Robert Pietryszyn	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku do 13 maja 2016 roku	obszar biznesu zdrowotnego, marketing, operacje zagraniczne, nieruchomości, bancassurance, obszar innowacji, zarządzanie relacjami z klientem
Sebastian Klimek	Członek Zarządu PZU Życie od 25 maja 2016 roku do 23 czerwca 2016 roku	Obszar finansów, aktuariat

Na dzień sporządzenia sprawozdania SFCR w skład Zarządu PZU Życie wchodzili:

1) Roman Pałac – Prezes Zarządu PZU Życie;
2) Roger Hodgkiss – członek Zarządu PZU Życie;
3) Maciej Rapkiewicz – członek Zarządu PZU Życie;
4) Andrzej Jaworski – członek Zarządu PZU Życie;
5) Tomasz Kulik – członek Zarządu PZU Życie;
6) Aleksandra Agatowska - członek Zarządu PZU Życie;
7) Tomasz Karusewicz - członek Zarządu PZU Życie;
8) Sławomir Niemierka - członek Zarządu PZU Życie;
9) Bartłomiej Litwińczuk - członek Zarządu PZU Życie.

Niniejsze sprawozdanie zostało przyjęte przez Zarząd PZU Życie w powyższym składzie.

B.1.6. Informacje na temat zasad i praktyk dotyczących wynagradzania Rady Nadzorczej, Zarządu oraz pracowników

Członkowie Rady Nadzorczej PZU Życie nie otrzymują wynagrodzenia zmiennego zależnego od wyników Spółki. Zasady ich wynagradzania ustala bezpośrednio Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. W 2016 roku członkowie Rady Nadzorczej otrzymywali stałe miesięczne wynagrodzenie.

Wynagrodzenia Członków Zarządu PZU Życie ustalane są indywidualnie przez Radę Nadzorczą i składają się z następujących składników:

- miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego;
- wynagrodzenia zmiennego w postaci nagrody rocznej stanowiącej procent rocznego wynagrodzenia zasadniczego przyznawanego decyzją Rady Nadzorczej Spółki w drodze uchwały, na podstawie oceny pracy członka Zarządu, w terminie miesiąca od dnia zatwierdzenia sprawozdań finansowych Spółki przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie oraz uzyskania przez Członka Zarządu absolutorium za rok obrotowy podlegający ocenie;
- świadczeń dodatkowych ustalanych indywidualnie oraz przysługujących członkowi Zarządu jako pracownikowi na podstawie Kodeksu pracy i przepisów wewnętrznych Spółki.

Spółka określiła zasady wynagradzania pracowników, a w szczególności osób pełniących kluczowe funkcje, stanowiąc element efektywnego zarządzania ryzykiem Spółki. Obowiązujące zasady wdrażają postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagradzania w podmiotach działających na rynku ubezpieczeń zawarte w przepisach prawa, w Zasadach Ładu Korporacyjnego oraz w ramach rozporządzenia delegowanego oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z Polityką wynagradzania, wynagrodzenie zmienne ustalane jest odmiennie dla poszczególnych grup pracowników lub poszczególnych osób. Jego poziom jest uzasadniony wynikami finansowymi Spółki, a także osiągniętymi wynikami pracy. Zasady przyznawania wynagrodzenia zmiennego mają na celu wspieranie prawidłowego i skutecznego

zarządzania ryzykiem, zniechęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza limity zaakceptowane przez Radę Nadzorczą, a także wspieranie realizacji strategii działalności i ograniczenie konfliktu interesów. Wynagrodzenia zmienne może podlegać ograniczeniom w zakresie możliwej do przyznania kwoty maksymalnej. Polityka przewiduje również możliwość odroczenia wypłaty znacznej części wynagrodzenia zmiennego. Polityka wynagradzania nie przewiduje wynagradzania pracowników w formie uprawnień do akcji, bądź opcji na akcje oraz dodatkowych programów emerytalno-rentowych lub programów wcześniejszych emerytur dla członków zarządu lub rady nadzorczej i innych osób nadzorujących funkcje kluczowe .

B.1.7. Informacje dotyczące istotnych transakcji zawartych w okresie sprawozdawczym z akcjonariuszami oraz z członkami Zarządu lub Rady Nadzorczej

W 2016 roku Spółka wypłaciła akcjonariuszom dywidendę, co zostało opisane w części A.1.7.

7 sierpnia 2013 roku pomiędzy PZU i PZU Życie podpisano umowę ramową w zakresie zawierania transakcji dotyczących pożyczek pieniężnych. Pożyczki pieniężne będą udzielane w polskich złotych, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 12 miesięcy. Wartość pożyczek udzielonych przez każdą ze stron nie może przekroczyć 1 mld złotych. W roku 2016 roku PZU Życie udzielił pożyczki w łącznej kwocie 1 350 000 tys. zł, a w 2015 roku 1 300 000 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2016 roku wszystkie pożyczki zostały spłacone.

B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji

B.2.1. Wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji

Osobą pełniącą funkcję kluczową w Spółce może być osoba, która spełnia wymagania określone w obowiązujących przepisach prawa oraz przepisach wewnętrznych Spółki w szczególności:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- posiada wyższe wykształcenie uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej lub uzyskane w innym państwie w rozumieniu właściwych przepisów tego państwa, chyba że Spółka skieruje wniosek i uzyska zgodę na odstąpienie od tego wymogu od organu nadzoru;
- nie była skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu;
- posiada doświadczenie zawodowe niezbędne do wykonywania nadzorowanej kluczowej funkcji;
- daje rękojmię wykonywania zadań w sposób należyty.

Przeprowadzając ocenę doświadczenia kandydata na stanowisko osoby pełniącej kluczową funkcję, Spółka na podstawie przedstawionych przez kandydata dokumentów, uwzględnia jej wcześniejsze doświadczenie zawodowe, w szczególności:

- długość zatrudnienia;
- charakter i złożoność wykonywanych obowiązków;
- zakres kompetencji, odpowiedzialności i uprawnień decyzyjnych na zajmowanych stanowiskach;
- wiedzę w zakresie działalności instytucji ubezpieczeniowych oraz rozumienie ryzyka w działalności ubezpieczeniowej;
- liczbę podwładnych.

W zakresie oceny kompetencji, osoba pełniąca kluczową funkcję powinna posiadać, w szczególności wiedzę i doświadczenie adekwatne do pełnionej funkcji z zakresu:

- rynków ubezpieczeń i rynków finansowych (świadomość i rozumienie biznesowego, ekonomicznego i rynkowego środowiska, w którym Spółka prowadzi działalność oraz świadomość wiedzy i potrzeb ubezpieczających), strategii i modelu biznesowego (szczegółowa znajomość strategii i modelu Spółki);

- systemu zarządzania (świadomość i zrozumienie ryzyka, na które narażona jest Spółka i możliwości zarządzania nim oraz zdolność oceny efektywności rozwiązań w Spółce dla zapewnienia prawidłowego zarządzania, nadzoru i kontroli w Spółce, a także niezbędnych zmian w tych obszarach);
- analizy finansowej i aktuarialnej (zdolność do interpretacji finansowych i aktuarialnych informacji Spółki, wdrażania odpowiednich mechanizmów kontrolnych i podejmowania niezbędnych działań na podstawie tych informacji);
- zasad, reguł i wymogów przepisów prawa związanych z funkcjonowaniem Spółki, w tym umiejętności dostosowania do zmian przepisów prawa.

B.2.2. Ocena kompetencji i reputacji osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji

Spółka ocenia i weryfikuje kompetencje oraz reputację osób pełniących kluczowe funkcje w Spółce.

Spółka dokonuje:

- oceny kompetencji i reputacji kandydata wybranego na stanowisko osoby pełniącej kluczową funkcję;
- weryfikacji oceny osoby pełniącej kluczową funkcję:
  - raz do roku w procesie aktualizacji oceny kompetencji i reputacji, lub
  - w przypadku zaistnienia okoliczności wskazujących na niezgodność działań tej osoby z przepisami prawa, mogących skutkować, w szczególności niezgodnością działalności Spółki z przepisami prawa, przestępstwem finansowym lub zagrożeniem prawidłowego zarządzania Spółką.

B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności

B.3.1. Opis systemu zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem w PZU Życie oparty jest na:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział kompetencji i zadań realizowanych przez organy statutowe, komitety oraz jednostki w procesie zarządzania ryzykiem;
- procesie zarządzania ryzykiem, w tym metodach identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania i kontrolowania, raportowania ryzyka oraz podejmowania działań zarządczych.

Struktura organizacyjna systemu zarządzania ryzykiem to cztery poziomy kompetencyjne. Trzy pierwsze obejmują:

- Radę Nadzorczą, która sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statucie Spółki i regulaminie Rady Nadzorczej oraz za pośrednictwem powołanego Komitetu Audytu;
- Zarząd, który organizuje i zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i określenie tolerancji na poszczególne kategorie ryzyka;
- Komitety, które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczonych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy działań operacyjnych i podzielony jest pomiędzy trzy linie obrony:

- pierwsza linia obrony – obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem;
- druga linia obrony – obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane komórki zajmujące się identyfikacją, monitorowaniem i raportowaniem o ryzyku oraz kontrolą limitów;

- trzecia linia obrony – obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność.

Proces zarządzania ryzykiem składa się z następujących etapów:

1) Identyfikacja

Rozpoczyna się wraz z propozycją rozpoczęcia tworzenia produktu ubezpieczeniowego, nabycia instrumentu finansowego, zmiany procesu operacyjnego, a także z chwilą wystąpienia każdego innego zdarzenia potencjalnie wpływającego na powstanie ryzyka. Proces identyfikacji występuje do momentu wygaśnięcia zobowiązań, należności lub działań związanych z danym ryzykiem. Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł ryzyka, następnie analizowanych pod względem istotności.

2) Pomiar i ocena ryzyka

Przeprowadzane są, w zależności od charakterystyki danego typu ryzyka oraz poziomu jego istotności. Pomiar ryzyka przeprowadzają wyspecjalizowane jednostki. Biuro Ryzyka odpowiada za rozwój narzędzi oraz za pomiar ryzyka w zakresie określającym apetyt na ryzyko, profil ryzyka i limity tolerancji;

3) Monitorowanie i kontrola ryzyka

Polega na bieżącym przeglądzie odchyleń realizacji od założonych punktów odniesienia (limitów, wartości progowych, planów, wartości z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń).

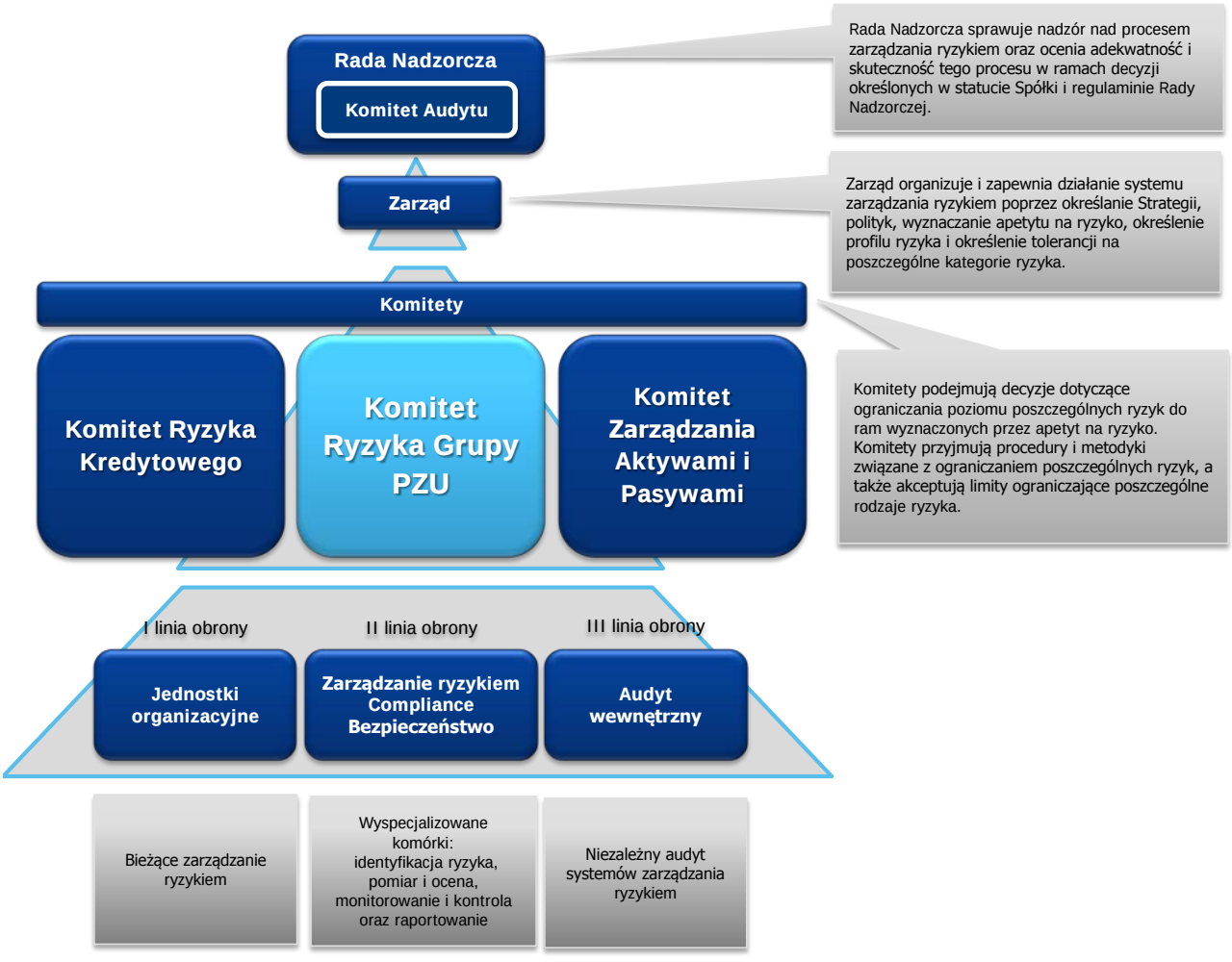
4) Raportowanie

Umożliwia efektywną komunikację o ryzyku i wspiera zarządzanie ryzykiem na różnych poziomach decyzyjnych.

5) Działania zarządcze

Działania te obejmują, m.in.: unikanie ryzyka, transfer ryzyka, ograniczanie ryzyka, określanie apetytu na ryzyko, akceptację poziomu ryzyka oraz narzędzia wpierające te działania.

Schemat struktury organizacyjnej systemu zarządzania ryzykiem

Do zadań Funkcji zarządzania ryzykiem należą w szczególności:

- przygotowanie strategii zarządzania ryzykiem oraz polityk zarządzania poszczególnymi ryzykami;
- przegląd polityk;
- opracowanie metodyki pomiaru poszczególnych ryzyk;
- projektowanie narzędzi wspierających proces zarządzania ryzykiem;
- identyfikacja, pomiar i ocena, monitorowanie i kontrola ryzyka;
- sporządzanie raportów kontrolnych oraz monitorowanie wykorzystania limitów i ograniczeń;
- przygotowanie zasad i metodyk dotyczących zarządzania ryzykiem;
- opracowanie propozycji siatki limitów i ograniczeń;
- sporządzanie informacji o ryzyku na potrzeby organów nadzoru;
- sporządzanie informacji o ryzyku na potrzeby agencji ratingowych;
- przeprowadzanie testów stresu;
- monitorowanie poziomu ryzyka.

Osobą nadzorującą Funkcję zarzadzania ryzykiem jest Dyrektor Biura Ryzyka, który podlega Członkowi Zarządu PZU Życie odpowiedzialnemu za ryzyko. Za systemowe zarządzanie ryzykiem odpowiedzialne jest Biuro Ryzyka, które współpracuje w procesie ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi Spółki.

B.3.2. Własna ocena ryzyka i wypłacalności

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest integralną częścią procesu planowania finansowego i składa się z następujących etapów:

- przygotowanie i zatwierdzenie założeń do przeprowadzenia procesu w danym roku;
- przygotowanie i zatwierdzenie przez właściwe jednostki a następnie przekazanie do Biur Ryzyka danych zgodnych z wyceną przyjętą w systemie WII i spójnych ze Strategią Grupy PZU oraz planami finansowymi Grupy PZU i Spółki;
- analiza i ocena ryzyk;
- analiza spełnienia wymogów dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- przeprowadzenie oceny dotyczącej potrzeb kapitałowych przy realizacji założeń planu finansowego;
- przeprowadzenie oceny kondycji kapitałowej Spółki w wyniku testów stresu;
- analiza zgodności z apetytem na ryzyko oraz profilem ryzyka;
- propozycja zmian w zakresie obniżenia ekspozycji na ryzyko lub podwyższenia środków własnych, jeżeli zostanie to uznane za konieczne;
- zmiany w planie finansowym lub projekcie planu finansowego, jeżeli zostaną uznane za konieczne;
- zatwierdzenie wyników własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz podjęcie ewentualnych działań zarządczych;
- udokumentowanie wyników procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności w formie raportu;
- sporządzenie protokołu z własnej oceny ryzyka i wypłacalności;
- przekazanie do organu nadzoru raportu z własnej oceny ryzyka i wypłacalności na potrzeby organu nadzoru.

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz przeprowadzane w ramach niego analizy zostały skonsultowane tak, aby stanowić wsparcie procesu planowania finansowego w zakresie analizy profilu ryzyka oraz oceny spełnienia wymogów kapitałowych w zakładanym horyzoncie czasu i przy realizacji określonych w planie finansowym założeń. Stanowi on również podsumowanie i kontrolę efektywności działań podejmowanych w toku procesu zarządzania ryzykiem.

Struktura procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz zakres odpowiedzialności poszczególnych uczestników procesu został dostosowany do obowiązków poszczególnych jednostek wynikających z ich zakresu kompetencji określonych w ramach systemu zarządzania oraz z procesu planowania finansowego. Zarząd Spółki odpowiada za

zorganizowanie i zapewnienie efektywnego funkcjonowania procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Członkowie Zarządu Spółki nadzorujący jednostki biorące udział w procesie, nadzorują działania związane z procesem własnej oceny ryzyka i wypłacalności w podległych im obszarach oraz zatwierdzają przygotowane w ich obszarach dane i analizy konieczne do przeprowadzenia własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Biuro Ryzyka rozwija proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności, koordynuje przeprowadzenie oceny oraz dokonuje oceny własnych potrzeb w zakresie wypłacalności, oceny ciągłej zgodności z wymogami kapitałowymi i oceny odchyleń profilu ryzyka od założeń leżących u podstaw wyznaczania kapitałowego wymogu wypłacalności. Wszystkie dane prognostyczne dostarczane są do Biura Ryzyka za pośrednictwem Biura Planowania i Kontrolingu, które odpowiada za ich wewnętrzną spójność oraz zgodność z planami finansowymi.

Własna ocena ryzyka i wypłacalności jest przeprowadzana regularnie, co najmniej raz w roku, lub po wystąpieniu istotnych zmian w profilu ryzyka wynikających ze zmian operacji wewnętrznych lub zmian otoczenia biznesowego. Częstotliwość przeprowadzenia własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest spójna z rewizją planów finansowych oraz towarzyszących im nowych prognoz rozwoju działalności, które odpowiadają realizacji Strategii Grupy PZU oraz uwzględniają zmiany wynikające z rozwoju portfela oraz zmian w otoczeniu biznesowym.

Wyniki własnej ocen ryzyka i wypłacalności są dokumentowane w formie raportu. Raport podlega niezależnemu przeglądowi wykonywanemu przez Biuro Audytu Wewnętrznego a następnie, po zaopiniowaniu przez Komitet Ryzyka Grupy PZU, zatwierdzeniu przez Zarząd.

Ocena ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności dokonywana jest dla wszystkich ryzyk uznanych za istotne zgodnie z postanowieniami Strategii zarządzania ryzykiem oraz polityk zarządzania poszczególnymi ryzykami, tj. ryzyka aktuarialnego, ryzyka rynkowego, ryzyka niewypłacalności kontrahenta oraz ryzyka operacyjnego. Dodatkowo szacowany jest bufor na możliwą materializację ryzyk trudnomierzalnych (w tym ryzyka braku zgodności).

Ocena ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności w 2016 r. objęła lata 2016-2020 zgodnie z horyzontem Strategii Grupy PZU oraz towarzyszących jej planów finansowych. W ramach oceny ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności przeprowadzane zostały analizy w celu określenia czy przy danej strategii działalności Spółka utrzyma niezbędny poziom kapitału, adekwatny do ryzyka, na jakie jest narażona obecnie i na jakie może być narażone w przyszłości (również w przypadku wystąpienia nagłych zdarzeń odzwierciedlonych w scenariuszach szokowych). Testowane scenariusze zbudowane zostały w oparciu o profil ryzyka PZU Życie, umożliwiając weryfikację jej potrzeb kapitałowych w nowych warunkach obejmujących zarówno istotne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym, jak i szoki charakterystyczne dla sektora ubezpieczeń. Ponadto analiza obejmuje scenariusze wpływające zarówno na aktywa, jak i na pasywa.

Jeżeli w wyniku własnej oceny ryzyka i wypłacalności w kolejnych latach projekcji zostanie zidentyfikowany możliwy spadek współczynnika wypłacalności poniżej akceptowalnego poziomu lub przekroczenie limitów profilu ryzyka, Dyrektor Biura Ryzyka, we współpracy z Dyrektorem Biura Planowania i Kontrolingu, przedstawia możliwe działania, w tym zmiany w zakresie planów finansowych, mające na celu obniżenie poziomu ryzyka lub podwyższenie środków własnych. Podlegają one zatwierdzeniu przez Członka Zarządu nadzorującego Biuro Ryzyka, w uzgodnieniu z Członkiem Zarządu nadzorującym Biuro Planowania i Kontrolingu.

B.4. System kontroli wewnętrznej

B.4.1. Opis systemu kontroli wewnętrznej

W ramach systemu zarządzania w PZU Życie funkcjonuje, obok systemu zarządzania ryzykiem, system kontroli wewnętrznej mający na celu zapewnienie przestrzegania przez Spółkę wymogów regulacyjnych oraz skuteczność i wydajność operacji w świetle jego celów oraz zabezpieczenia dostępności i wiarygodności informacji finansowych i niefinansowych. Obejmuje on w szczególności funkcję zgodności z przepisami, procedury administracyjne i księgowe, organizację kontroli wewnętrznej, a także ustalenia w zakresie raportowania na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej Spółki.

System kontroli wewnętrznej wspomaga Radę Nadzorczą, Zarząd, Kierujących i pracowników Spółki w realizacji celów określonych w szczególności w strategii Spółki, co wymaga, aby koncentrował się na następujących obszarach:

- środowisku kontroli wewnętrznej, tj. promowaniu znaczenia kontroli wśród pracowników i nadzoru ze strony kierownictwa, stylu zarządzania, w tym delegowaniu zadań, uczciwości, wartości etycznych i rozwoju pracowników;
- identyfikacji i ocenie ryzyka, w tym utrzymywaniu go na akceptowalnym poziomie;
- czynnościach kontrolnych i podziale obowiązków;
- jakości informacji i jej komunikowaniu, tj. zapewnieniu przepływu informacji, które pozwalają prowadzić i kontrolować działalność Spółki;
- monitorowaniu efektywności mechanizmów kontrolnych.

W zależności od rodzaju zadań określonych w regulaminach organizacyjnych pionów i jednostek opisach stanowisk i zakresach zadań pracowników, zakres kontroli wewnętrznej obejmuje w szczególności:

- kompletność, aktualność i zgodność z obowiązującymi przepisami prawa regulacji wewnętrznych dotyczących danej działalności;
- prawidłowość, kompletność i terminowość wykonywanych czynności, w tym obiegu dokumentów;
- prawidłowość organizacji i podziału pracy;
- przestrzeganie pełnomocnictw, upoważnień, limitów i innych elementów kontrolnych, w szczególności w zakresie:
  - podpisywania korespondencji wewnętrznej i wychodzącej na zewnątrz Spółki,
  - zawierania transakcji skutkujących powstaniem zobowiązań dla Spółki,
  - podejmowania decyzji biznesowych,
  - korzystania z systemów informatycznych;
- prawidłowość przebiegu procesów;
- prawidłowość ewidencji księgowej;
- bezpieczeństwo systemów informatycznych oraz sieci teleinformatycznych;
- bezpieczeństwo informacji chronionych, w rozumieniu obowiązujących regulacji wewnętrznych.

W przypadku zidentyfikowania przez pracownika Spółki nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli, pracownik zobowiązany jest do ich udokumentowania i poinformowania bezpośredniego przełożonego. Jednocześnie pracownik zobowiązany jest do ich raportowania zgodnie z obowiązującymi w Spółce regulacjami wewnętrznymi, np. przewidującymi raportowanie do Funkcji zgodności w ramach Procedury zgłaszania nieprawidłowości.

Bezpośredni przełożony podejmuje działania w celu usunięcia uchybień oraz informuje Kierującego, w przypadku konieczności podjęcia dalszych działań.

B.4.2. Funkcja zgodności z przepisami

Celem funkcji zgodności z przepisami jest zapewnienie efektywnego systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności z wymogami regulacyjnymi i regulacjami wewnętrznymi Spółki.

Funkcja zgodności z przepisami obejmuje:

- doradzanie Zarządowi i Radzie Nadzorczej Spółki w zakresie zgodności z przepisami prawa;
- ocenę możliwego wpływu wszelkich zmian otoczenia prawnego na operacje Spółki;
- określenie i ocenę ryzyka związanego z nieprzestrzeganiem przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę standardów postępowania.

Do zadań Funkcji zgodności z przepisami należą w szczególności:

- wdrożenie kompleksowego systemu rozwiązań compliance w Spółce;
- wprowadzenie w Spółce procesów i procedur umożliwiających efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności;
- ustanowienie zasad zapewnienia zgodności z przepisami, obejmujących określenie zadań, kompetencji i obowiązków sprawozdawczych przypisanych Funkcji zgodności z przepisami;

- określenie planu zapewnienia zgodności, obejmującego planowane działania Funkcji zgodności z przepisami, które uwzględniają wszystkie obszary działalności Spółki oraz ich ekspozycję na ryzyko związane z przestrzeganiem przepisów;
- ocena adekwatności środków przyjmowanych przez Spółkę w celu zapobiegania niezgodności z prawem;
- opracowanie spójnych rozwiązań systemowych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności celem ich wdrożenia przez spółki Grupy PZU.

Osobą nadzorującą Funkcję zgodności z przepisami jest Dyrektor Biura Compliance, który podlega Członkowi Zarządu nadzorującemu tę funkcję. Za systemowe zarządzanie ryzykiem braku zgodności odpowiedzialne jest Biuro Compliance, które współpracuje w procesie ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi Spółki.

B.5. Funkcja audytu wewnętrznego

B.5.1. Opis wdrożenia funkcji audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego w PZU Życie realizowana jest przez Biuro Audytu Wewnętrznego, jako tzw. „trzecia linia obrony", która przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność PZU Życie.

Audyt wewnętrzny obejmuje niezależną ocenę ryzyka, badanie wszystkich jednostek, produktów, systemów, procesów biznesowych, procesów zarządzania ryzykiem z częstotliwością zależną od zidentyfikowanych obszarów ryzyk i poziomu istotności ryzyk, a także od roli i skuteczności kontroli wewnętrznej w ich redukowaniu.

Do zadań Funkcji audytu wewnętrznego należy:

- ocena adekwatności i efektywności systemu kontroli wewnętrznej i innych elementów systemu zarzadzania;
- ustanawianie, wdrażanie i utrzymanie planu audytu określającego zakres prac audytorskich, które mają być podjęte w kolejnych latach, uwzgledniającego wszystkie rodzaje działalności i cały system zarządzania Spółką;
- przedstawienie planu audytu Zarządowi Spółki i Komitetowi Audytu;
- wydawanie rekomendacji na podstawie wyników prac przeprowadzonych zgodnie z planem audytu, sprawdzanie stosowania się do decyzji podjętych przez Zarząd Spółki w ramach wydanych rekomendacji.

Biuro Audytu Wewnętrznego realizuje następujące rodzaje audytów:

- planowe zapewniające, polegające na przeprowadzeniu badań, których celem jest dostarczenie niezależnej oceny i usprawnienie badanych procesów;
- doraźne.

Wyniki planowych audytów są przedstawiane w raportach. Wyniki doraźnych audytów oraz analitycznych przedstawiane są w formie oraz przekazywane w sposób i w terminach uzgodnionych z osobą podejmującą decyzję o ich przeprowadzeniu.

Nadzór nad terminowością realizacji rekomendacji przez jednostki sprawują nadzorujący je Członkowie Zarządu. Biuro Audytu Wewnętrznego monitoruje stan realizacji rekomendacji na podstawie informacji pozyskiwanych od poszczególnych jednostek, w tym podejmuje decyzję o ich uznaniu za zrealizowane. Realizacja rekomendacji skierowanych do poszczególnych jednostek może podlegać weryfikacji Biura Audytu Wewnętrznego.

Biuro Audytu Wewnętrznego sporządza kwartalne sprawozdania obejmujące w szczególności: informację o dotychczasowej realizacji planu audytu oraz informację o wynikach monitorowania rekomendacji. Ponadto przygotowuje sprawozdanie roczne z działalności, które obejmuje informację o zrealizowanych audytach (w tym o wykonaniu planu audytu) oraz ocenę systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

W celu zapewnienia jakości i doskonalenia audytu wewnętrznego prowadzona jest wewnętrzna (corocznie) i zewnętrzna (nie rzadziej niż raz na pięć lat) ocena działalności audytu wewnętrznego w Spółce.

B.5.2. Niezależność i obiektywizm audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego jest obiektywna i niezależna od funkcji operacyjnych. Niezależność Biura Audytu Wewnętrznego jest zabezpieczona poprzez wprowadzenie szeregu rozwiązań. Biuro Audytu Wewnętrznego raportuje bezpośrednio do Rady Nadzorczej. Powołanie i odwołanie ze stanowiska Dyrektora Biura Audytu Wewnętrznego wymaga opinii Komitetu Audytu.

Audyty wewnętrzne w PZU Życie realizowane są przez pracowników Biura Audytu Wewnętrznego (audytorów wewnętrznych), którzy stanowią zespół o wysokich kwalifikacjach zawodowych i etycznych oraz posiadają wiedzę, umiejętności i znajomość zagadnień niezbędnych do realizacji audytów.

W uzasadnionych przypadkach, Biuro Audytu Wewnętrznego może korzystać ze wsparcia pracowników spółek Grupy PZU lub usługodawców spoza Grupy PZU.

Na czas przeprowadzania czynności audytowych, pracownicy włączeni do zespołu audytowego, posiadają uprawnienia audytorów wewnętrznych oraz zobowiązani są do przestrzegania obowiązków audytorów wewnętrznych. Kierujący wykonaniem audytu przekazuje ww. pracownikom przepisy wewnętrzne Spółki.

Audytorzy wewnętrzni mają dostęp do niezbędnych informacji, wyjaśnień, dokumentów i danych umożliwiających terminowe i poprawne wykonanie zadań.

Biuro Audytu Wewnętrznego przygotowuje Sprawozdanie roczne z działalności, które obejmuje:

- informację o zrealizowanych audytach (w tym o wykonaniu planu audytu);
- ocenę systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

Biuro Audytu Wewnętrznego sporządza również w cyklach kwartalnych, sprawozdanie obejmujące w szczególności:

- informację o realizacji planu audytu;
- informację o wynikach monitorowania rekomendacji.

Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego, po akceptacji sprawozdania, o którym mowa powyżej, przekazuje je:

- Członkom Zarządu w formie elektronicznej w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, którego dotyczy informacja;
- Komitetowi Audytu w terminach, które są uzależnione od porządku i terminu posiedzeń Komitetu Audytu.

Zakres czynności audytowych realizowanych w ramach poszczególnych audytów oraz wydawane oceny poaudytowe stanowią autonomiczne decyzje Biura Audytu Wewnętrznego. Zadania są rozdzielane w taki sposób, aby zapobiec potencjalnym i rzeczywistym konfliktom interesów. Każdy pracownik jest zobowiązany do poinformowania przełożonego w przypadku wystąpienia konfliktu interesów. Zbierane są informacje od pracowników audytu wewnętrznego na temat potencjalnego konfliktu interesów i w miarę potrzeb dokonuje się rotacji przydzielonych zadań. Ponadto każdy z audytorów nie może przed upływem jednego roku oceniać działalności, którą sam uprzednio wykonywał lub zarządzał. W PZU Życie wdrożono Kodeks Etyki Audytora Wewnętrznego, w oparciu o wytyczne Instytutu Audytorów Wewnętrznych (IIA) zawarte w Kodeksie Etyki IIA. Celem Kodeksu jest promowanie najlepszych praktyk wykonywania obowiązków, wzorców postawy etycznej oraz determinowanie potrzeby ciągłego rozwoju zawodowego i kształtowania właściwego wizerunku audytorów wewnętrznych. Audytorom wewnętrznym nie wolno przyjmować odpowiedzialności za działalność operacyjną, która podlega ocenie audytu wewnętrznego.

B.6. Funkcja aktuarialna

Zadania Funkcji aktuarialnej, tj. zadania przypisane Funkcji aktuarialnej według Dyrektywy WII, jak również według ustawy o działalności ubezpieczeniowej, zostały przyporządkowane do Biura Aktuarialnego PZU Życie.

Bieżące zadania realizowane przez Biuro Aktuarialne koncentrują się na następujących aspektach i zagadnieniach:

1) wyznaczanie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych, w tym:
    - weryfikacja istniejących zasad wyznaczania rezerw techniczno – ubezpieczeniowych oraz przyjmowanych założeń;

- opiniowanie projektów zasad wyznaczania rezerw dla nowych produktów tworzonych przez biura produktowe;

2) gromadzenie i przetwarzanie danych oraz prowadzenie analiz stanowiących podstawę założeń przyjmowanych w obliczeniach rezerw oraz prognozach dalszego rozwoju ubezpieczeń, a w tym:
   - pozyskiwanie i agregowanie danych finansowych i statystycznych dotyczących stanu portfela i zdarzeń ubezpieczeniowych;
   - przygotowywanie i utrzymywanie narzędzi służących do prezentacji oraz analiz danych i doświadczeń dotyczących poszczególnych grup ubezpieczeń;
   - analiza danych i aktualizacja założeń wykorzystywanych w algorytmach do kalkulacji rezerw oraz modelach do prognoz przepływów pieniężnych;
3) modelowanie i prognozowanie:
   - opracowywanie, modyfikowanie oraz utrzymywanie narzędzi i modeli służących do prognozy dalszego rozwoju umów, w tym prognozy przepływów pieniężnych;
   - zarządzanie zmianami modeli;
   - tworzenie, modyfikacja i utrzymywanie dokumentacji modeli, w tym dokumentowanie zmian w modelach;
   - przygotowywanie założeń oraz danych wejściowych do modeli i ich wprowadzenie do modeli;
   - przeprowadzanie obliczeń i ocena racjonalności uzyskanych wyników;
   - agregacja cząstkowych wyników prognoz do zbiorczych przepływów pieniężnych.

Funkcji aktuarialnej nie powierzono zadań merytorycznych innych, niż określone w obowiązujących przepisach prawa, zatem potencjalny konflikt interesów nie występuje.

Nadzór nad pracami Biura Aktuarialnego powierzono Dyrektorowi Biura Aktuarialnego i Dyrektorowi ds. Aktuarialnych w Biurze Aktuarialnym, wpisanym na listę aktuariuszy prowadzoną przez KNF.

B.7. Outsourcing

Spółka przyjęła zasady dokonywania outsourcingu, w tym outsourcingu czynności uznawane przez Spółkę za podstawowe lub ważne. Spółka nie powierza dostawcom realizacji kluczowych funkcji systemu zarządzania.

Przed zawarciem umowy outsourcingu czynności podstawowych lub ważnych dokonywana jest ocena ryzyka outsourcingu potencjalnego dostawcy.

Umowy outsourcingu czynności podstawowych lub ważnych zawierają postanowienia wymagane przepisami prawa, w tym zabezpieczające odpowiedni poziom wykonywania powierzonych czynności i możliwość przeprowadzania kontroli realizacji umowy przez Spółkę oraz uprawnione do tego podmioty. Podmioty zewnętrzne posiadają ponadto plany awaryjne dotyczące realizacji umowy i są zobowiązane do ich aktualizacji w przypadku zmiany okoliczności związanych z realizacją umowy. Projekty umów opiniowane są przez wyznaczone jednostki, w tym Biuro Prawne oraz Biuro Compliance.

Spółka monitoruje ryzyko związane z outsourcingiem i zarządza nim na poziomie bieżącym i systemowym. W szczególności dokonywana jest bieżąca ocena jakości i terminowości realizacji danej umowy oraz przynajmniej raz w roku przeprowadzana jest kontrola okresowa dostawców, mająca na celu zbadanie jakości wykonania przez dostawcę zleconych mu czynności. W ramach systemowego zarządzania ryzykiem outsourcingu dokonuje się w szczególności oceny ryzyka outsourcingu w skali Spółki oraz raportowania do Zarządu Spółki i organu nadzoru.

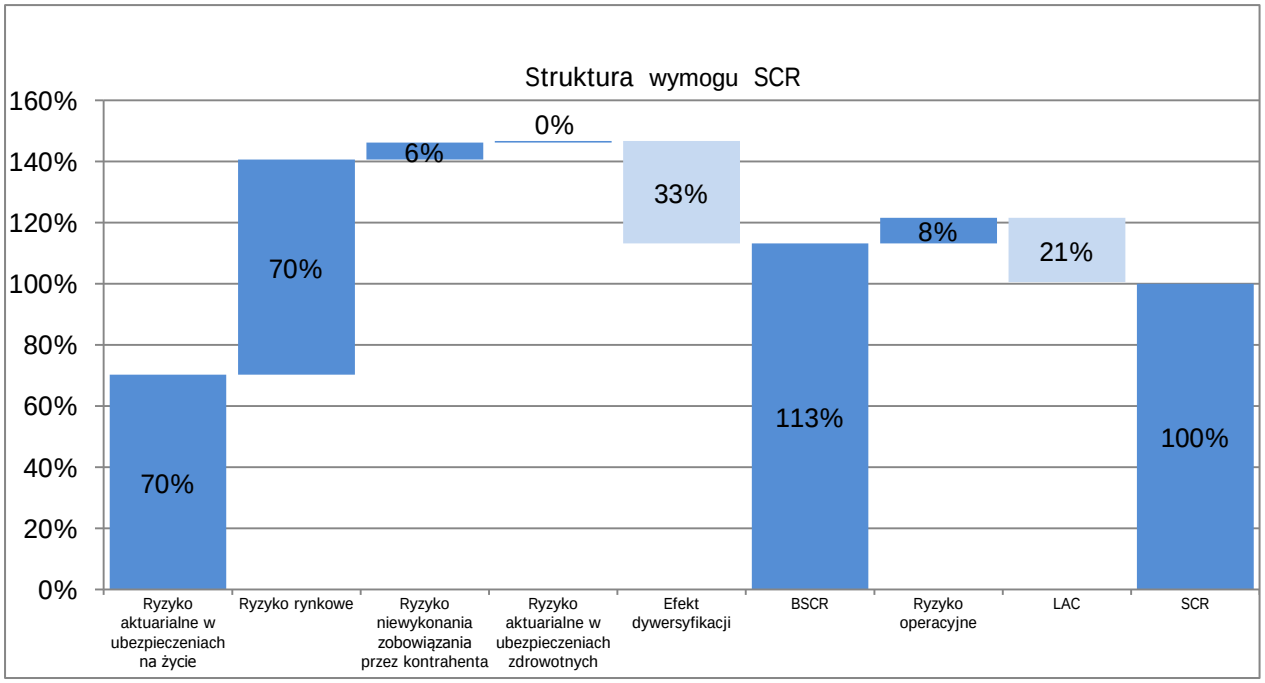
W PZU Życie outsourcing czynności podstawowych lub ważnych dokonywany jest dla lokowania środków Spółki oraz w ramach procesów obsługi likwidacji szkód i świadczeń oraz assistance. Wszystkie podmioty, którym powierzone zostały czynności w ramach outsourcingu, podlegają jurysdykcji polskiej.

C. Profil ryzyka

Spółka opracowała i wdrożyła system zarządzania ryzykiem, który jest ukierunkowany zarówno na kontrolę ryzyka, jak również na zachowanie odpowiedniego poziomu kapitalizacji. Poprzez identyfikację, analizę, pomiar, kontrolę, zarządzanie oraz raportowanie ryzyka związanego z prowadzoną działalnością operacyjną PZU Życie jest w stanie zrealizować swoje zobowiązania wobec klientów i partnerów biznesowych oraz wypełnić wymogi płynące z przepisów prawnych i regulacji zewnętrznych. Kategorie ryzyka istotne dla Spółki wskazane w tabeli poniżej:

Lp.	Kategoria ryzyka	Definicja
1.	ryzyko aktuarialne	możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
2.	ryzyko rynkowe	ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, spreadu kredytowego, wartości zobowiązań i instrumentów finansowych
3.	ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta	ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań wiarygodności i zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników, materializujące się niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta
4.	ryzyko operacyjne	ryzyko poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych
5.	ryzyko braku zgodności	ryzyko niedostosowania się lub naruszenia przez Spółkę, podmioty zależne lub osoby z nimi powiązane przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę lub podmioty zależne standardów postępowania, w tym norm etycznych, które skutkuje lub może skutkować poniesieniem przez Spółkę, podmioty zależne lub osoby działające w jej imieniu sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności

Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR) dla PZU Życie jest kalkulowany na podstawie formuły standardowej według systemu WII i obejmuje m.in. ryzyka: aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta i operacyjne oraz korektę z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat. Efektowi dywersyfikacji podlega ryzyko aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta i wraz z ryzykiem wartości niematerialnych i prawnych, które w Polsce odgrywa marginalną rolę a w PZU Życie wynosi zero, tworzą tzw. podstawowy wymóg wypłacalności (BSCR). Spółka nie korzysta przy kalkulacji SCR z przepisów przejściowych, które w przypadku niektórych podmiotów europejskich „łagodzą" skutki przejścia na nowy system.

Największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) wyznaczonego formułą standardową, miały następujące rodzaje ryzyka: ryzyko aktuarialne (70%), ryzyko rynkowe (70%).

W Spółce przeprowadzono testy warunków skrajnych zgodnie z metodyką KNF, EIOPA oraz analizy wrażliwości w odniesieniu do istotnych ryzyk i zdarzeń według scenariuszy przygotowanych na potrzeby własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Ponadto każdorazowo przy rewizji ratingu przeprowadzane są testy stresu. Wyniki każdej z przeprowadzonych analiz świadczą o tym, że PZU Życie posiada środki własne w wysokości przekraczające kapitałowy wymóg wypłacalności.

C.1. Ryzyko aktuarialne

Identyfikacja ryzyka rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i towarzyszy mu aż do momentu wygaśnięcia zobowiązań z nim związanych. Identyfikacja ryzyka aktuarialnego odbywa się m. in. poprzez:

- analizę ogólnych warunków ubezpieczenia pod kątem przyjmowanego ryzyka i zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa;
- analizę ogólnych/szczególnych warunków ubezpieczenia lub innych wzorców umów pod kątem ryzyka aktuarialnego przyjmowanego na ich podstawie;
- rozpoznanie potencjalnych ryzyk związanych z danym produktem w celu ich późniejszego pomiaru i monitorowania;
- analizę wpływu wprowadzenia nowych produktów ubezpieczeniowych na wymogi kapitałowe i margines ryzyka Spółki obliczone według formuły standardowej;
- weryfikację i walidację zmian w produktach;
- ocenę ryzyka aktuarialnego przez pryzmat podobnych, istniejących produktów;
- monitorowanie istniejących produktów;
- analizę polityki underwritingowej, taryfikacyjnej, rezerw i reasekuracyjnej oraz procesu obsługi szkód i świadczeń.

Ocena ryzyka aktuarialnego polega na rozpoznaniu stopnia zagrożenia lub grupy zagrożeń stanowiących o możliwości powstania szkody oraz na dokonaniu analizy elementów ryzyka w sposób umożliwiający podjęcie decyzji o przyjęciu ryzyka do ubezpieczenia i ponoszenia odpowiedzialności przez Spółkę. Zakres udzielanej ochrony ubezpieczeniowej oraz ustalona wysokość składki ubezpieczeniowej powinny być uwzględnione w przeprowadzanej ocenie ryzyka aktuarialnego.

Ocena ryzyka aktuarialnego dotyczy dwóch podstawowych typów produktów ubezpieczeniowych, tj. indywidualnych oraz grupowych. W przypadku produktów ubezpieczeniowych indywidualnych celem oceny ryzyka aktuarialnego jest ograniczenie antyselekcji, tj. zawierania ubezpieczeń przez osoby o ryzyku przekraczającym przyjęte w Spółce częstości dla wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych (np. wypadku, choroby, inwalidztwa lub śmierci), nie posiadające środków finansowych na pokrycie kosztów ubezpieczenia lub chcące zawrzeć ubezpieczenie na sumę nie mającą ekonomicznego uzasadnienia. Zasady i organizację oceny ryzyka aktuarialnego dla produktów ubezpieczeniowych indywidualnych w Spółce określają *Zasady oceny ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach indywidualnych w PZU Życie SA*. Celem oceny ryzyka aktuarialnego w produktach ubezpieczeniowych grupowych jest ocena przyszłej szkodowości grupy oraz ograniczenie antyselekcji, tj. nieprzystępowania do ubezpieczenia osób o ryzyku przekraczającym przyjęte w Spółce częstości dla wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych.

Pomiar ryzyka aktuarialnego dokonywany jest w szczególności przy użyciu:

- analizy wybranych wskaźników;
- metody scenariuszowej – analizy utraty wartości spowodowanej przez zadaną zmianę czynników ryzyka;
- metody faktorowej – uproszczonej wersji metody scenariuszowej, zredukowanej do przypadku jednego scenariusza dla jednego czynnika ryzyka;
- danych statystycznych;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- wiedzy eksperckiej pracowników Spółki.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka aktuarialnego polega na cyklicznej analizie poziomu ryzyka i określeniu stopnia wykorzystania ustalonych wartości granicznych tolerancji na ryzyko aktuarialne oraz limitów wskazanych w Strategii zarządzania ryzykiem w PZU Życie SA.

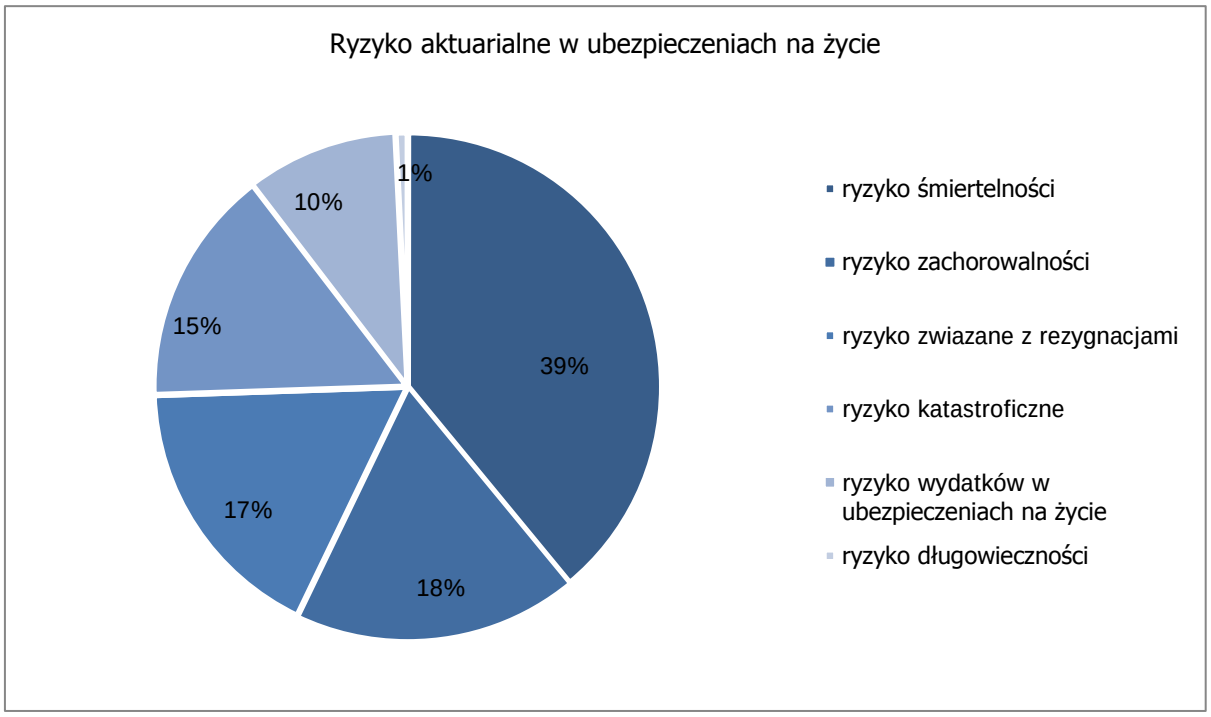
Raportowanie ma na celu efektywną komunikację o ryzyku aktuarialnym i wspiera zarządzanie ryzykiem aktuarialnym na różnych poziomach decyzyjnych, od pracownika do Rady Nadzorczej. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w procesie zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym realizowane są w szczególności poprzez:

- określenie tolerancji na ryzyko aktuarialne i jego monitorowanie;
- decyzje biznesowe i plany sprzedażowe;
- kalkulację i monitorowanie adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- strategię taryfową oraz monitorowanie istniejących szacunków i ocenę adekwatności składki;
- proces oceny, wyceny i akceptacji ryzyka aktuarialnego;
- stosowanie narzędzi ograniczania ryzyka aktuarialnego, w tym w szczególności reasekuracji i prewencji.

Ograniczanie ryzyka aktuarialnego w PZU Życie odbywa się w szczególności poprzez następujące czynności:

- zdefiniowanie zakresów odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- zdefiniowanie wyłączenia odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- działania reasekuracyjne;
- adekwatną politykę taryfikacyjną;
- stosowanie odpowiedniej metodologii obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- procedurę underwritingu;
- procedurę obsługi świadczeń;
- decyzje i plany sprzedażowe;
- prewencję.

Powyższy wykres przedstawia udział poszczególnych podmodułów w ryzyku aktuarialnym (bez efektu dywersyfikacji) na dzień 31 grudnia 2016 roku. Największą część modułu ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie stanowi ryzyko śmiertelności.

PZU Życie nie zidentyfikował żadnych istotnych koncentracji ryzyk w odniesieniu do ryzyka aktuarialnego.

C.2. Ryzyko rynkowe

Identyfikacja ryzyka rynkowego polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł tego ryzyka. Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego z aktywami rozpoczyna się w momencie podjęcia decyzji o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych. Jednostki, które podejmują decyzję o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych sporządzają opis instrumentu zawierający w szczególności opis czynników ryzyka i przekazują go do Biura Ryzyka, które na jego podstawie identyfikuje i ocenia ryzyko rynkowe.

Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i jest związany z identyfikacją zależności wielkości przepływów finansowych z tego produktu od czynników ryzyka rynkowego. Zidentyfikowane ryzyka rynkowe podlegają ocenie ze względu na kryterium istotności tj. czy z materializacją ryzyka związana jest strata mogąca mieć wpływ na kondycję finansową danego podmiotu.

Pomiar ryzyka rynkowego dokonywany jest przy użyciu poniższych miar ryzyka:

- VaR, wartości narażonej na ryzyko, będącej miarą ryzyka kwantyfikującą potencjalną stratę ekonomiczną, która w horyzoncie jednego roku przy normalnych warunkach rynkowych nie zostanie przekroczona z prawdopodobieństwem 99,5%;
- formuły standardowej;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- skumulowanej miesięcznej straty.

Przy pomiarze ryzyka rynkowego wyróżnia się w szczególności następujące etapy:

- gromadzenie informacji o aktywach i zobowiązaniach generujących ryzyko rynkowe;
- wyliczenie wartości ryzyka.

Pomiar ryzyka dokonywany jest:

- codziennie dla miar ekspozycji i wrażliwości instrumentów znajdujących się w systemie transakcyjnym Kondor+;
- miesięcznie przy wykorzystaniu częściowego modelu wewnętrznego lub formuły standardowej.

Monitorowanie ryzyka rynkowego przebiega dwutorowo, wewnętrznie w jednostkach organizacyjnych odpowiedzialnych za operacyjne zarządzanie ryzykiem rynkowym oraz niezależnie przez Biuro Ryzyka. Monitorowanie ryzyka rynkowego polega na analizie poziomu ryzyka i wykorzystania wyznaczonych limitów. Monitorowanie odbywa się w cyklach dziennych lub miesięcznych, adekwatnie do zdefiniowanych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka rynkowego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka rynkowego polegają w szczególności na:

- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka rynkowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego;
- dywersyfikacji portfela aktywów w szczególności ze względu na kategorię ryzyka rynkowego, terminy zapadalności instrumentów, koncentrację zaangażowania w jednym podmiocie, koncentrację geograficzną;
- stanowieniu ograniczeń i limitów ryzyka rynkowego.

Struktura limitów dla poszczególnych kategorii ryzyka rynkowego, jak również dla poszczególnych jednostek ustalana jest w taki sposób, aby były one spójne z tolerancją na ryzyko ustaloną przez Zarząd.

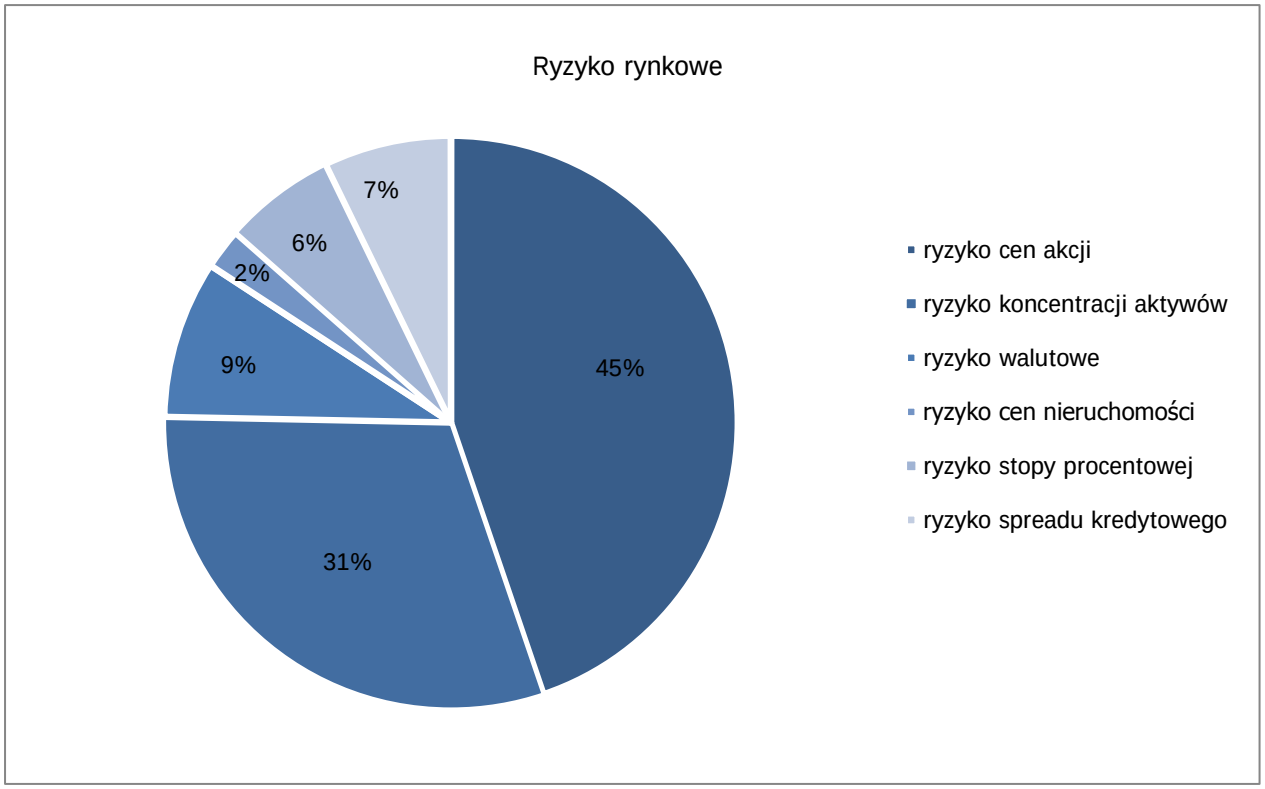
Stanowienie limitów jest głównym narzędziem zarządczym mającym na celu utrzymanie pozycji ryzyka w ramach akceptowalnego poziomu tolerancji na ryzyko. Struktura limitów dla poszczególnych kategorii ryzyka rynkowego, jak również dla poszczególnych jednostek ustalana jest w taki sposób, aby były one spójne z tolerancją na ryzyko ustaloną przez Zarząd. W PZU Życie Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami ustanawia dodatkowe szczegółowe limity ryzyka rynkowego, za wyjątkiem limitów ryzyka spreadu kredytowego, dla których limity stanowi Komitet Ryzyka Kredytowego.

W zakresie ryzyka cen akcji podejmowane są następujące działania:

- aktywne ustalanie limitów zaangażowania dla akcji, zarówno dla inwestycji w złotych jak i dla innych walut;
- codzienne monitorowanie zmian ekspozycji portfela;
- proaktywne obserwowanie zmian na rynku akcji, analizowanie informacji napływających ze spółek;
- omawianie sytuacji na rynku akcji na posiedzeniach Komitetu Inwestycyjnego TFI PZU SA, Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami i podejmowanie ewentualnych decyzji ograniczających wzrost ryzyka;
- wprowadzenie aplikacji do monitorowania limitów.

W zakresie ryzyka cen nieruchomości podejmowane są następujące działania:

- nabycie każdej nieruchomości poprzedzone jest analizą i decyzją Komitetu Inwestycyjnego Rynku Nieruchomości TFI PZU SA lub zgromadzenia inwestorów;
- monitorowanie zmian na rynku nieruchomości.

Powyższy wykres przedstawia udział poszczególnych podmodułów w ryzyku rynkowym (bez efektu dywersyfikacji) na dzień 31 grudnia 2016 roku. Największą część modułu ryzyka rynkowego stanowi ryzyko cen akcji.

W PZU Życie koncentracja ryzyka w odniesieniu do ryzyka rynkowego występuje na zaangażowaniu w papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa RP oraz zaangażowania kapitałowe w akcje/ udziały jednostek podporządkowanych.

Koncentracja ryzyka rynkowego jest ograniczana poprzez stanowienie limitów na poszczególne rodzaje lokat przez odpowiednie Komitety.

C.3. Ryzyko kredytowe/ ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest optymalizacja poziomu ryzyka kredytowego prowadząca do ograniczenia strat spowodowanych materializacją tego ryzyka oraz zapewnienie adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, proceduralnych i technicznych.

Identyfikacja ryzyka kredytowego odbywa się na etapie podejmowania decyzji o zainwestowaniu w nowy typ instrumentu finansowego lub zaangażowaniu o charakterze kredytowym w nowy podmiot. Identyfikacja polega na analizie czy z daną inwestycją wiąże się ryzyko kredytowe, od czego uzależniony jest jego poziom i zmienność w czasie. Identyfikacji podlegają rzeczywiste i potencjalne źródła ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka polega na oszacowaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka oraz potencjalnego wpływu materializacji ryzyka na kondycję finansową.

Pomiar ryzyka kredytowego dokonywany jest przy użyciu:

- miar ekspozycji (wartość zaangażowania kredytowego brutto i netto oraz zaangażowanie kredytowe netto ważone okresem zapadalności);
- VaR, z zastrzeżeniem, że Biuro Ryzyka dokonuje wyliczenia tej miary dla całego obszaru Spółki.

Monitorowanie ryzyka kredytowego polega na analizie bieżącego poziomu ryzyka, ocenie zdolności kredytowej i określeniu stopnia wykorzystania wyznaczonych limitów.

W PZU Życie monitorowanie odbywa się w cyklach:

- półrocznych dla zaangażowań Biura Reasekuracji PZU Życie;
- dziennych w przypadku pozostałych limitów zaangażowania;
- miesięcznych w przypadku limitów ryzyka VaR.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka kredytowego i koncentracji, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka kredytowego polegają w szczególności na:

- stanowieniu limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu, grupy podmiotów, sektorów, państw;
- dywersyfikację portfela aktywów i ubezpieczeń finansowych w szczególności ze względu na państwo, sektor;
- przyjęciu zabezpieczenia;
- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka kredytowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego, restrukturyzacja udzielonego zadłużenia;

Struktura limitów ryzyka kredytowego dla poszczególnych emitentów jest ustalana w taki sposób, by były one spójne z profilem ryzyka i tolerancją na ryzyko zatwierdzonymi przez Zarząd.

W PZU Życie koncentracja ryzyka w odniesieniu do ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta występuje poprzez pozycje reasekuracyjne i środki pieniężne na rachunkach w bankach.

W przypadku pozostałych ekspozycji koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczana poprzez stanowienie limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczych podmiotów, grupy podmiotów oraz limitów kredytowych dla sektorów oraz krajów innych niż Polska przez Komitet Ryzyka Kredytowego.

PZU Życie dokonuje regularnych przeglądów stanowionych limitów wraz z analizą ryzyka koncentracji.

Prowadzona przez Spółkę działalność lokacyjna jest zgodna z zasadą „ostrożnego inwestora". To oznacza, że środki lokowane są w sposób zapewniający bezpieczeństwo, jakość, płynność przy jednoczesnym zachowaniu rentowności.

C.4. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności finansowej jest to możliwość utraty zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań Spółki wobec jej klientów lub kontrahentów.

Identyfikacja ryzyka polega na analizie możliwości wystąpienia trzech rodzajów zdarzeń:

- niedoboru środków płynnych w stosunku do bieżących potrzeb Spółki;
- braku płynności posiadanych instrumentów finansowych;
- strukturalnego niedopasowania zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań.

Ocena i pomiar ryzyka są przeprowadzane poprzez oszacowanie niedoborów środków finansowych na wypłaty zobowiązań. Oszacowanie to dokonywane jest w następujących ujęciach:

- luk płynnościowych (statycznym, ryzyko płynności finansowej długoterminowej) – poprzez monitorowanie niedopasowania przepływów netto wynikających z umów ubezpieczenia zawartych do dnia bilansowego i wpływów z tytułu aktywów na pokrycie zobowiązań ubezpieczeniowych w poszczególnych okresach, na podstawie projekcji przepływów sporządzonej na dany dzień;
- planów finansowych (dynamicznym, ryzyko płynności finansowej średnioterminowej) – poprzez analizę przepływów pieniężnych wynikających z planów finansowych;

- stress testowym (ryzyko płynności finansowej średnioterminowej) – poprzez oszacowanie możliwości zbycia w krótkim czasie portfela lokat finansowych na zaspokojenie zobowiązań z tytułu wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych, w tym o charakterze nadzwyczajnym;
- preliminarzy bieżących (bieżącym, ryzyko płynności finansowej krótkoterminowej) – poprzez monitorowanie zgłoszonego przez inne jednostki zapotrzebowania na środki w terminie określonym przez obowiązujące w PZU Życie regulacje.

Ograniczeniu ryzyka płynności finansowej służą:

- utrzymywanie środków w wyodrębnionym portfelu płynnościowym, w wysokości zgodnej z limitami wartości tego portfela;
- postanowienia Umowy o zarządzanie portfelami instrumentów finansowych zawartej pomiędzy TFI PZU SA oraz PZU Życie dotyczące ograniczenia czasu wycofania środków z portfeli zarządzanych przez TFI PZU SA do maksymalnie 3 dni po złożeniu zapotrzebowania na środki;
- posiadanie otwartych linii kredytowych w bankach lub/i dokonywanie transakcji sell-buy-back na skarbowych papierach wartościowych utrzymywanych do terminu wykupu;
- centralizacja zarządzania portfelami/funduszami przez TFI PZU SA.

PZU Życie dokonuje analiz „stress testowych" płynności dotyczących zdarzeń ubezpieczeniowych, w tym o charakterze nadzwyczajnym i spadku cen lokat finansowych. Analizy polegają na oszacowaniu możliwości sfinansowania wypłaty odszkodowań i świadczeń w wyniku zdarzeń ubezpieczeniowych (scenariusz zakładający spadek składki netto w stosunku do rocznego planu finansowego Spółki), w tym o charakterze nadzwyczajnym, w drodze szybkiej sprzedaży portfela lokat finansowych (stress test wrażliwości wyceny lokat finansowych na wzrost stóp procentowych). PZU nie zidentyfikował istotnej koncentracji ryzyk w odniesieniu do ryzyka płynności.

Monitorowanie ryzyka płynności finansowej polega na analizie wykorzystania wyznaczonych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka płynności finansowej różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Spółka nie ocenia ryzyka płynności przy uwzględnieniu wartości oczekiwanego zysku z przyszłych składek, o której mowa w art. 295 ust. 5 rozporządzenia delegowanego. Z tej przyczyny wartość oczekiwanego zysku z przyszłych składek nie została zaprezentowana.

C.5. Ryzyko operacyjne

Identyfikacja ryzyka operacyjnego odbywa się w szczególności poprzez:

- gromadzenie i analizę informacji o incydentach ryzyka operacyjnego;
- samoocenę ryzyka operacyjnego;
- analizy scenariuszowe.

Ocena i pomiar ryzyka operacyjnego odbywa się poprzez:

- określanie skutków wystąpienia incydentów ryzyka operacyjnego;
- szacowanie skutków wystąpienia potencjalnych incydentów ryzyka operacyjnego, które mogą wystąpić w działalności Spółki.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka operacyjnego realizowane jest głównie poprzez ustanowiony system wskaźników ryzyka operacyjnego umożliwiających ocenę zmian poziomu ryzyka operacyjnego w czasie oraz czynników mających wpływ na jego poziom w działalności Spółki.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka operacyjnego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w ramach reakcji na zidentyfikowane i ocenione ryzyko operacyjne polegają w szczególności na:

- ograniczaniu ryzyka poprzez podjęcie działań mających na celu minimalizację ryzyka, między innymi poprzez wzmocnienie systemu kontroli wewnętrznej;
- transferze ryzyka – w szczególności za pomocą zawarcia umowy ubezpieczenia;
- unikaniu ryzyka poprzez niepodejmowanie lub wycofanie się z określonej działalności biznesowej w przypadku stwierdzenia zbyt wysokiego ryzyka operacyjnego, którego koszty ograniczenia są nieopłacalne;
- akceptacji ryzyka – aprobatę konsekwencji wynikających z ewentualnej materializacji ryzyka operacyjnego, jeśli nie zagraża ono przekroczeniem poziomu tolerancji na ryzyko operacyjne.

Plany ciągłości działania w PZU Życie zostały wdrożone. Przetestowano działania zabezpieczające poprawne funkcjonowanie procesów objętych Planem w przypadku wystąpienia awarii.

Na podstawie analizy wskaźników ryzyka operacyjnego stwierdzono, że w PZU Życie na koniec 2016 roku:

- w obszarze bezpieczeństwa, najistotniejsze incydenty bezpieczeństwa dotyczyły usiłowania wyłudzenia odszkodowań i świadczeń oraz ujawnienia informacji chronionej;
- w obszarze kadrowym nie odnotowano zdarzeń, które mogłyby istotnie wpłynąć na zmianę w poziomie wskaźników;
- w obszarze technologii teleinformatycznych (dla najistotniejszych systemów informatycznych) zidentyfikowane awarie nie wpłynęły w istotnym stopniu na działalność operacyjną, a poziom dostępności najistotniejszych systemów informatycznych utrzymywał się na akceptowalnym poziomie bliskim 100%;
- w obszarze prawnym na koniec 2016 r. obserwowano w Spółce trend wzrostowy liczy spraw sądowych biernych w toku.

C.6. Pozostałe istotne ryzyka

Przez ryzyko utraty reputacji rozumie się ryzyko związane z negatywnym odbiorem wizerunku podmiotu przez klientów, kontrahentów, inwestorów, akcjonariuszy, podmioty administracji publicznej oraz opinię publiczną. Z kolei ryzyko outsourcingu to ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania PZU Życie, jego majątku lub pracowników.

Ryzyko braku zgodności uwzględnia w szczególności ryzyko niedostosowania działalności PZU Życie do zmieniającego się otoczenia prawnego (zarówno w aspekcie tzw. „hard law", jak i „soft law"). Materializacja tego ryzyka może nastąpić w związku z opóźnieniem wdrożenia lub brakiem jasnych i jednoznacznych przepisów, czyli tzw. luką prawną. Może to powodować nieprawidłowości w działalności PZU Życie, co w konsekwencji może przyczynić się do wzrostu kosztów (np. z uwagi na kary administracyjne), jak i zwiększenia ryzyka utraty reputacji, a więc spadku wiarygodności PZU Życie na rynku (w efekcie możliwość poniesienia straty finansowej).

Identyfikacja i ocena ryzyka braku zgodności realizowana jest dla poszczególnych procesów wewnętrznych przez kierujących komórkami lub jednostkami organizacyjnymi, zgodnie z podziałem odpowiedzialności za raportowanie. Dodatkowo Biuro Compliance identyfikuje ryzyko braku zgodności na podstawie działań własnych oraz pozyskanych informacji, w tym wynikających ze zgłoszeń do rejestrów konfliktu interesów, prezentów i korzyści oraz nieprawidłowości, a także wpływających zapytań.

Ocena i pomiar ryzyka braku zgodności dokonywane są poprzez określenie skutków materializacji ryzyka:

- finansowych, wynikających m.in. z kar administracyjnych, wyroków sądowych, kar umownych oraz odszkodowań;
- niematerialnych, dotyczących utraty reputacji, w tym uszczerbku w zakresie wizerunku i marki.

Monitorowanie ryzyka braku zgodności dokonywane jest w szczególności poprzez:

- analizy compliance;
- analizę systemową raportów cyklicznych otrzymywanych od kierujących komórkami organizacyjnymi;
- udział w procesie legislacyjnym Spółki;
- przeglądów wymogów regulacyjnych;
- udział w pracach legislacyjnych w zakresie zmian obowiązujących powszechnie przepisów;

- podejmowanie aktywności w organizacjach branżowych;
- koordynację procesów kontroli zewnętrznej;
- koordynację ustawowych obowiązków informacyjnych;
- realizację zadań w zakresie giełdowych obowiązków informacyjnych;
- przegląd realizacji zaleceń Biura Compliance.

Działania zarządcze w zakresie reakcji na ryzyko braku zgodności obejmują w szczególności:

- akceptację ryzyka m.in. wobec zmian prawnych i regulacyjnych;
- ograniczanie ryzyka w tym dostosowanie procedur i procesów w kontekście wymogów regulacyjnych, opiniowanie i projektowanie regulacji wewnętrznych pod względem zgodności, uczestnictwo w procesie uzgadniania działań marketingowych;
- unikanie ryzyka poprzez zapobieganie angażowaniu w działania niezgodne z obowiązującymi wymogami regulacyjnymi, dobrymi praktykami rynkowymi lub mogące negatywnie wpłynąć na wizerunek.

D. Wycena aktywów i zobowiązań

Ilościowe informacje dotyczące aktywów i zobowiązań wycenionych zgodnie z systemem WII zawiera formularz QRT S.02.01.02 stanowiący załącznik nr 5 do sprawozdania.

D.1. Aktywa

PZU Życie wycenia aktywa dla celów wypłacalności w wartości godziwej, a w poniższej tabeli przedstawiono podstawy, metody i główne założenia stosowane przy wycenie aktywów.

Aktywa	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
Nieruchomości	Wartość godziwą nieruchomości określana jest za pomocą alternatywnej metody wyceny opisanej w części D.4.
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	Metoda wyceny zgodna z hierarchią określoną w art. 13 rozporządzenia delegowanego: Udziały kapitałowe w jednostkach podporządkowanych notowanych na aktywnych rynkach wycenia się w wartości godziwej, zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia delegowanego tj., według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów. Udziały w jednostkach podporządkowanych, nienotowanych na aktywnych rynkach, wycenia się skorygowaną metodą praw własności. Skorygowana metoda praw własności wymaga od PZU Życie dokonania wyceny udziałów kapitałowych posiadanych w jednostkach zależnych na podstawie posiadanego udziału w nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami jednostki zależnej. Przy obliczaniu nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami w odniesieniu do jednostek zależnych wycenia się poszczególne aktywa i zobowiązania danej jednostki zgodnie z zasadami systemu WII.
Akcje – nienotowane	Wycena w wartości godziwej na podstawie dostępnych publicznie kwotowań instrumentów podobnych na aktywnym rynku, a gdy jej ustalenie w sposób wiarygodny nie jest możliwe, stosowane jest uproszczenie – wg wartości nabycia z uwzględnieniem trwałej utraty wartości.
Dłużne papiery wartościowe, pożyczki	Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku lub wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych. PZU Życie dokonuje wewnętrznej weryfikacji wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, porównując je z dostępnymi wycenami z innych źródeł, opierających się na danych obserwowalnych na rynku. Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek oraz pożyczek wyznacza się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Wartość godziwą jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Instrumenty pochodne	Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy. Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez PZU Życie, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	Wartość godziwą depozytów wyznacza się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Wycena w wartości godziwej na zasadach analogicznych jak dla instrumentów finansowych posiadanych na ryzyko Spółki.
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników	Wartość godziwą wyznaczono alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. W należnościach od ubezpieczonych oraz pośredników ubezpieczeniowych wykazuje się jedynie te należności, których termin wymagalności już minął. Należne oraz przyszłe raty składek są uwzględnianie przy

Aktywa	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
ubezpieczeniowych	wyznaczaniu najlepszego oszacowania jako przepływy pieniężne – wpływy.
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń	Wartość godziwą wyznaczono alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Środki pieniężne	Wycena w wartości nominalnej powiększonej w uzasadnionych przypadkach o zarachowane odsetki.

Poniższa tabela przedstawia ilościowe wyjaśnienie różnic pomiędzy danymi dotyczącymi aktywów wyliczonych zgodnie z zasadami stosowanymi przy wycenie dla celów wypłacalności (opisanymi w powyższej tabeli) a danymi wyliczonymi zgodnie z zasadami stosowanymi do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych (wg PSR). W kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" zaprezentowano wartości ze sprawozdania finansowego Spółki zgodnie z ich treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w systemie WII. Suma aktywów w kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" odpowiada sumie ze sprawozdania finansowego Spółki.

Aktywa (dane w tys. zł)	Wartość ze sprawozda-nia finansowego	Spisanie aktywowanych kosztów akwizycji	Spisanie wartości niematerialnych	Wycena lokat	Wycena rezerw	Reklasyfika-cja pozycji	Spisanie środków ZFŚS	Wycena pozostałych aktywów	Wartość wg Wypłacal-ność II
Aktywowane koszty akwizycji	74 626	(74 626)	-	-	-	-	-	-	-
Wartości niematerialne	111 169	-	(111 169)	-	-	-	-	-	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	48 233	-	-	-	-	(48 233)	-	-	-
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	234 124	-	-	31 079	-	-	-	-	265 203
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	21 500 596	-	-	1 227 534	-	15 744	-	-	22 743 874
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	96 906	-	-	29 107	-	-	-	-	126 013
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	574 929	-	-	(8 858)	-	-	-	-	566 071
Akcje i udziały	3 001	-	-	-	-	-	-	-	3 001
Akcje i udziały – notowane	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akcje i udziały – nienotowane	3 001	-	-	-	-	-	-	-	3 001
Dłużne papiery wartościowe	13 306 688	-	-	1 211 666	-	-	-	-	14 518 354
Obligacje państwowe	13 083 416	-	-	1 216 492	-	-	-	-	14 299 908
Obligacje korporacyjne	223 272	-	-	(4 826)	-	-	-	-	218 446
Strukturyzowane papiery wartościowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zabezpieczone papiery wartościowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	6 843 029	-	-	-	-	-	-	-	6 843 029
Instrumenty pochodne	199 421	-	-	-	-	-	-	-	199 421
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	476 622	-	-	(4 381)	-	15 744	-	-	487 985

Pozostałe lokaty	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 205 383	-	-	-	-	-	-	-	5 205 383
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	392 151	-	-	289	-	-	-	-	392 440
Pożyczki pod zastaw polisy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie dla osób fizycznych	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	392 151	-	-	289	-	-	-	-	392 440
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	42 762	-	-	-	(37 697)	-	-	-	5 065
Należności z tytułu reasekuracji biernej	1 657	-	-	-	-	(80)	-	-	1 577
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	167 997	-	-	-	-	-	(24 063)	-	143 934
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	88 686	-	-	-	-	(15 744)	(22 158)	-	50 784
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	27 062	-	(6 328)	-	-	80	-	(8 648)	12 166
Aktywa ogółem	**27 894 446**	**(74 626)**	**(117 497)**	**1 258 902**	**(37 697)**	**(48 233)**	**(46 221)**	**(8 648)**	**28 820 426**

D.1.1. Jakościowy opis istotnych różnic pomiędzy wyceną dla celów wypłacalności a wyceną wg PSR

D.1.1.1. Wycena lokat

1) Nieruchomości: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny. Wg PSR nieruchomości wyceniane są wg cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszone o wartość naliczonego na dzień bilansowy umorzenia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, natomiast dla celów bilansu ekonomicznego ujmowane są w wartości godziwej.
2) Wycena jednostek podporządkowanych: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny. Wg PSR jednostki podporządkowane wyceniane są metodą praw własności, natomiast dla celów bilansu ekonomicznego wyceniane są w wartości godziwej lub skorygowaną metodą praw własności.
3) Dłużne papiery wartościowe (portfel instrumentów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności), depozyty długoterminowe, pożyczki: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny instrumentów wycenianych wg PSR w skorygowanej cenie nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, które dla celów bilansu ekonomicznego wyceniane są w wartości godziwej.

D.1.1.2. Wycena rezerw

Szczegółowe wyjaśnienie najistotniejszych różnic opisano w części D.2.2.

D.1.2. Kryteria oceny aktywnego rynku

„Rynek Aktywny" (dalej: Rynek Aktywny), to rynek, na którym transakcje dotyczące składnika aktywów lub zobowiązania odbywają się z dostateczną częstotliwości i mają dostateczny wolumen, aby dostarczać bieżących informacji na temat cen. W szczególności uznaje się, że instrument jest notowany na Aktywnym Rynku, pod warunkiem, że:

- został dopuszczony do obrotu na tym rynku; oraz
- ceny z tego rynku podawane są do publicznej informacji; oraz
- w każdym dniu na tym rynku zawierane są transakcje na tym instrumencie lub w każdym dniu dostępne są na tym rynku wiarygodne kwotowania cen zainteresowanych nabywców i sprzedawców.

Gdy dany składnik aktywów notowany jest na więcej niż jednym Aktywnym Rynku, dokonuje się ustalenia „Rynku Głównego" (dalej: Rynek Główny), z którego będą pochodziły kursy lub wartości wykorzystywane do ustalenia wartości godziwej tego instrumentu. Wybór dokonywany jest spośród Aktywnych Rynków, na których Spółka zawarłaby transakcje zbycia instrumentu w normalnych warunkach. W szczególności do rynków tych zalicza się:

- rynki, na których Spółka przeprowadzała transakcje na moment dokonywania wyboru;
- dedykowane platformy obrotu instrumentami dłużnymi;
- największe rynki spośród rynków danego kraju;
- rynki globalne przeznaczone dla inwestorów instytucjonalnych.

Za Rynek Główny przyjmuje się taki Rynek Aktywny, na którym łącznie we wszystkich systemach notowań wolumen obrotów danym instrumentem był największy w okresie:

- miesiąca kalendarzowego poprzedzającego dzień wyceny - dla instrumentów notowanych na rynkach aktywnych w miesiącu kalendarzowym poprzedzającym dzień wyceny;
- od momentu dopuszczenia instrumentu do obrotu do dnia wyceny – dla instrumentów, które nie były notowane na rynkach aktywnych w miesiącu kalendarzowym poprzedzającym dzień wyceny.

Powyższa zasada nie dotyczy instrumentów dopuszczonych do obrotu na rynku Treasury Bond Spot SA, który uznaje się za Rynek Główny.

Spółka prowadzi ewidencję rynków, na których notowane są składniki lokat zawierającą w szczególności opis danego rynku oraz wskazanie, czy dany rynek jest uwzględniany w wyborze Rynku Głównego. Ewidencja ta podlega aktualizacji:

- bieżącej, w przypadku pojawienia się nowego rynku oraz w przypadku powzięcia informacji mogącej mieć wpływ na decyzję o uwzględnieniu danego rynku w wyborze Rynku Głównego;
- okresowej, nie rzadziej niż raz w roku.

D.1.3. Zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub w szacunkach w okresie sprawozdawczym

W 2016 roku nie dokonywano zmian w zasadach uznawania, wyceny ani w szacunkach w zakresie wyceny aktywów.

D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

D.2.1. Wycena rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyliczane na potrzeby wypłacalności składają się z najlepszego oszacowania (dalej: BEL) oraz marginesu ryzyka.

Wartość najlepszego oszacowania i margines ryzyka wg linii biznesowych zawiera formularz QRT S.12.01.02 stanowiący załącznik nr 6 do sprawozdania.

D.2.1.1. Najlepsze oszacowanie zobowiązań

Wartość najlepszego oszacowania zobowiązań wyznaczana jest jako oczekiwana obecna wartość przyszłych przepływów pieniężnych, przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka.

Prognozy przepływów pieniężnych stosowane do obliczania najlepszego oszacowania zobowiązań uwzględniają wszystkie wpływy i wydatki wymagane do rozliczenia zobowiązań ubezpieczeniowych w całym okresie ich trwania. W ramach wpływów uwzględniane są wszystkie gwarantowane w umowach składki, natomiast nie są uwzględniane składki dobrowolne. Prognoza wydatków obejmuje zarówno wydatki wynikające ze zdarzeń przyszłych jak i wypłaty świadczeń wynikające ze zdarzeń przeszłych, które nie zostały uregulowane na dzień wyceny najlepszego oszacowania zobowiązań.

Przepływy pieniężne wynikające ze zdarzeń przeszłych obejmują zobowiązania wynikające ze zdarzeń, które nie zostały zgłoszone lub wypłacone do dnia wyceny. Zobowiązania te ujęte są w rezerwach szkodowych na dzień wyceny, a wynikające z nich przepływy pieniężne prognozowane są zgodnie z przewidywanymi terminami wypłat świadczeń.

Prognozy przepływów pieniężnych wynikające ze zdarzeń przyszłych przygotowywane są dla każdego produktu (lub grupy produktów) osobno, przy użyciu odpowiednich modeli, odzwierciedlających specyfikę produktu oraz jego charakterystyczne cechy, dostosowanych do natury i skali złożoności ryzyk występujących w produkcie. W ramach prognoz dla poszczególnych produktów najlepsze oszacowanie wyznaczane jest odrębnie dla pojedynczych umów lub grup umów stanowiących jednorodne grupy ryzyka, przy uwzględnieniu jak najlepszych założeń opartych na ocenie bieżących i dotychczasowych obserwacji (założenia *best estimate*).

Przepływy pieniężne wynikające ze zdarzeń przyszłych wyznaczane są w sposób deterministyczny, w oparciu o prognozę liczby umów (ubezpieczonych) pozostających w portfelu w kolejnych miesiącach kalendarzowych oraz prognozę zdarzeń powodujących wypłatę świadczeń lub zmianę stanu umów. Poniżej przedstawiono sposób w jaki wyznaczane są poszczególne składowe przepływów pieniężnych:

- składki ubezpieczeniowe ustalane są oparciu o prognozowaną w kolejnych miesiącach liczbę umów oraz średnią składkę przy uwzględnieniu zakładanego współczynnika indeksacji oraz terminów opłacania składek;

- świadczenia stanowią sumę świadczeń z tytułu poszczególnych zdarzeń ubezpieczeniowych (kończących lub nie umowę ubezpieczenia) i w zależności od rodzaju świadczenia mogą być wyznaczane jako:
  - iloczyn liczby zdarzeń powodujących wypłatę świadczenia oraz kwoty świadczenia za wybrane ryzyko (w szczególności dotyczy to zgonów, wykupów i dożyć)
  - iloczyn sumy ubezpieczenia dla danego ryzyka oraz średniej szkodowości (najczęściej w przypadku, gdy dane zdarzenie ubezpieczeniowe nie powoduje zakończenia umowy)
- koszty i prowizje składają się z:
  - kosztów obsługi stanowiących iloczyn kosztu jednostkowego dla danego produktu i liczby ubezpieczonych, z uwzględnieniem inflacji kosztowej; składki na KNF, PIU i Rzecznika Finansowego oraz kosztów zarzadzania aktywami w przypadku aktywów zarządzanych przez podmioty zewnętrzne, wyznaczanych jako iloczyn wartości funduszu oraz wskaźnika opłaty za zarządzanie,
  - prowizji wyznaczanych, jako iloczyn wskaźnika prowizji i składki przypisanej; w przypadku niektórych produktów typu unit-linked dodatkowo modelowana może być prowizja zależna od wysokości aktywów, jako iloczyn wskaźnika prowizji od funduszu i wartości funduszu;
- inne wpływy – zwroty części opłat za zarzadzanie w ubezpieczeniach typu unit-linked z funduszami zarządzanymi przez podmioty zewnętrzne (tzw. kick back).

Przepływy pieniężne dyskontowane są miesięcznie, przy założeniu, że przepływ następuje na koniec miesiąca, w oparciu o publikowaną przez EIOPA strukturę terminową stóp procentowych.

Przyjęta metoda deterministycznej prognozy dalszego rozwoju umowy oparta na założeniach *best estimate* i wynikająca z niego prognoza przyszłych przepływów pieniężnych przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej prowadzi do uwzględnienia wartości pieniądza w czasie i wyznaczenia najlepszego oszacowania zobowiązań jako średniej wartości obecnej przyszłych przepływów pieniężnych ważonej prawdopodobieństwem.

Należy jednak zaznaczyć, że w poszczególnych liniach biznesowych prognozy przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczane są przy uwzględnieniu pewnych uproszczeń, które mogą odnosić się zarówno do przyjmowanych założeń o występowaniu przyszłych zdarzeń, jak również kosztów, a także mogą odnosić się do samego sposobu modelowania:

1) w przypadku produktów ubezpieczeń ochronnych rocznych odnawialnych prognozowane przepływy pieniężne nie są wyznaczane indywidualnie dla każdej z umów, a są wyznaczane zbiorczo dla całego produktu na podstawie aktualnej liczby ubezpieczonych, średnich gwarantowanych świadczeń i składek oraz średnich prawdopodobieństw występowania zdarzeń ubezpieczeniowych lub średniej szkodowości w danym produkcie i średniego okresu jaki pozostaje do końca okresu ich obowiązywania. Uproszczenia te ze względu na krótkoterminowy charakter umów, a także ze względu na skalę portfela grupowych ubezpieczeń pracowniczych, nie prowadzą do zniekształceń wyników prognozy w skali całego portfela;
2) w przypadku umów dodatkowych do ubezpieczeń indywidulanie kontynuowanych stosuje się dla każdego rodzaju umów dodatkowych odrębnie jednakowe założenia o ich trwałości. W ten sposób w miejsce odrębnych założeń o śmiertelności i rezygnacjach stosuje się jednakowy wskaźnik ubytków umów w całym portfelu. Tu również ze względu na skalę tych umów oraz ich krótkoterminowy charakter takie uproszczenie nie prowadzi do zniekształceń wyników całej prognozy;
3) w innych przypadkach najczęstszym uproszczeniem jest przyjmowanie wspólnych założeń o śmiertelności dla poszczególnych grup wiekowo-płciowych dla podobnych produktów, co wynika z braku indywidualnych dla każdego z produktów doświadczeń o śmiertelności w tak dokładnym podziale.

Przy kalkulacji BEL nie uwzględniono kwot należnych z tytułu reasekuracji ze względu na niewielką skalę programów reasekuracyjnych w PZU Życie, a w szczególności na ich specyficzny i bardzo wąski zakres ograniczony głownie do przypadków katastroficznych przekraczających pewien skumulowany dość wysoki poziom. Programy te nie przekładają się bezpośrednio i wymiernie na indywidualne zmniejszenie zobowiązań wycenianych w ramach BEL.

Deterministyczne obliczenia BEL są oparte na pojedynczym scenariuszu ekonomicznym. Taki scenariusz nie ukazuje jednak pełnego wpływu z tytułu istnienia opcji oraz gwarancji finansowych w umowach ubezpieczeniowych. Opcje te mogą przyczyniać się do powstania asymetrii w wartości przyszłych przepływów pieniężnych pomiędzy „korzystnymi" i „niekorzystnymi" scenariuszami ekonomicznymi wpływającymi na przyszłe przychody kapitałowe z tytułu inwestycji. W

przypadku PZU Życie taka sytuacja ma miejsce w ubezpieczeniach tradycyjnych w związku z występującym tam prawem do udziału w zyskach (opcja/gwarancja ubezpieczeniowa).

W celu uwzględnienia tego efektu w wycenie należy uzupełnić wycenę deterministyczna BEL o tzw. wartość czasową opcji i gwarancji (time value of options and guarantees – TVOG). Wartość tą uzyskuje się jako różnicę między wartością BEL wyznaczoną w oparciu o szereg scenariuszy wygenerowanych w modelu stochastycznym, a wartością BEL uzyskaną w modelu deterministycznym.

Według dotychczas przeprowadzonych analiz i oszacowań wartość TVOG jest przede wszystkim zależna od struktury terminowej stóp procentowych, jednak ze względu na relatywnie krótki okres do zapadalności tych umów, dość dobre zabezpieczenie przyszłych świadczeń już istniejącymi aktywami zmniejszające wielkość reinwestycji i tym samym niepewność przyszłych stóp zwrotu, a także sam sposób partycypacji ubezpieczonych poprzez coroczną indeksację sum ubezpieczeń i składek jest niska, nieistotna i nie przekracza 1,3% – 1,7% wartości BEL dla tych produktów otrzymanej w modelu deterministycznym. Wartość ta ostatecznie została pominięta w wynikach wyceny najlepszego oszacowania zobowiązań jako nieistotna.

D.2.1.2. Kalkulacja marginesu ryzyka

Kalkulacja marginesu ryzyka odbywa się zgodnie z założeniami zdefiniowanymi w artykule 38 rozporządzania delegowanego. Spółka stosuje uproszczenia w ramach kalkulacji marginesu ryzyka. Uproszczenia służą przybliżeniu wartości komponentów przyszłych wymogów kapitałowych za pomocą zidentyfikowanych nośników ryzyka.

D.2.2. Jakościowy opis istotnych różnic pomiędzy wyceną dla celów wypłacalności a wyceną wg PSR

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyznaczane dla celów wypłacalności składają się z dwóch składników: najlepszego oszacowania zobowiązań (dalej: BEL) oraz marginesu ryzyka (dalej: RM), z których drugi z nich tj. RM nie ma bezpośredniego odpowiednika w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych wyznaczanych dla potrzeb sprawozdań finansowych wg PSR (dalej: RTU). Różnice w wysokości BEL i rezerw wyliczanych na potrzeby sprawozdania finansowego wg PSR wynikają z przyjętych w ich kalkulacji odmiennych metodologii, sposobie uwzględniania niektórych elementów, a także przyjmowanych założeń:

- dla ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi RTU tworzy się w wysokości odpowiadającej wartości zgromadzonych na rachunkach ubezpieczonych środków bez uwzględnienia przyszłych wpłat. Z kolei BEL co do zasady ustalany jest jako wartość obecna oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych wraz z przyszłymi składkami, o ile są one wymagane;
- RTU wyznaczane są z pominięciem rezygnacji, jednak w wysokości nie mniejszej niż gwarantowana wartość wykupu na dzień wyceny. W przypadku BEL zakłada się dodatkowe wypłaty z tytułu wykupów tylko w takim stopniu, w jakim oczekuje się ich wystąpienia. Jednocześnie przyjęcie założeń o wcześniejszej rezygnacji powoduje obniżenie wypłat z tytułu zgonów i dożyć, które w pełnej wysokości uwzględniane są w kalkulacji RTU;
- RTU w ubezpieczeniach na życie kalkulowane są tzw. metodą składki netto, gdzie obecna wartość oczekiwanych świadczeń pomniejszana jest o wartość obecną oczekiwanych składek skorygowanych o przyjęte w taryfikacji narzuty na koszty oraz ewentualny zysk. Natomiast BEL wyznaczany jest jako różnica pomiędzy wysokością oczekiwanych świadczeń, przyszłych kosztów obsługi i prowizji, a pełną wysokością składek;
- w kalkulacji RTU założenia dotyczące śmiertelności, wysokości kosztów, prowizji itp. ustalane są w momencie wdrażania produktu i obowiązują przez cały okres trwania polis. W kalkulacji BEL założenia ustalane są na nowo na podstawie obecnych i historycznych danych (*best estimate*) i są regularnie aktualizowane;
- dyskonto przyjęte do wyceny wartości obecnej składek i świadczeń w RTU ustalane jest w trakcie taryfikacji, mając na uwadze ograniczenia wynikające z przepisów prawa, określające tzw. maksymalną stopę techniczną ogłaszaną przez organ nadzoru. W przypadku BEL dyskonto ustalane jest każdorazowo w oparciu o aktualną strukturę terminową stóp procentowych publikowaną przez EIOPA.

Różnica pomiędzy RTU a rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi wyznaczonymi dla celów wypłacalności wykazanymi w niniejszym sprawozdaniu jest spowodowana głównie tym, że wartości wg WII są najlepszym oszacowaniem, podczas gdy wartości wg PSR są kalkulowane z wykorzystaniem metod oraz założeń uwzględniających narzuty bezpieczeństwa.

D.2.3. Korekta dopasowująca, korekta z tytułu zmienności, przejściowa struktura terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka przejściowe odliczenia

Na dzień 31 grudnia 2016 roku PZU Życie nie stosował korekty dopasowującej, o której mowa w art. 227 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 229 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 496 ustawy o działalności ubezpieczeniowej ani przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 497 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

D.3. Inne zobowiązania

PZU Życie wycenia inne zobowiązania dla celów wypłacalności w wartości godziwej, a w poniższej tabeli przedstawiono podstawy, metody i główne założenia stosowane przy wycenie tych zobowiązań.

Zobowiązania	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) oraz zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	Wartość godziwą pozostałych rezerw oraz zobowiązań z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników ustala się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Wysokość rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową, na podstawie dodatniej różnicy między wartościami przypisanymi pozycjom bilansu ujmowanym i wycenianym zgodnie z zasadami ustawy o działalności ubezpieczeniowej i rozporządzenia delegowanego , a wartościami przypisanym pozycjom bilansu wg wyceny dla celów podatkowych, przy uwzględnianiu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które - zgodnie z oczekiwaniami - będą obowiązywały w momencie realizacji rezerwy, zgodnie z przepisami polskiego prawa podatkowego, wydanymi do końca okresu sprawozdawczego. W bilansie ekonomicznym prezentacja rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego następuje po skompensowaniu (w ujęciu netto).
Instrumenty pochodne	Wycenia się zgodnie z opisem wyceny instrumentów pochodnych w części D.1. Ujemna wycena prezentowana jest jako zobowiązanie.
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej, niewykazane w innych pozycjach)	Wartość godziwą ustala się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. W zobowiązaniach z tytułu ubezpieczeń wykazuje się jedynie te zobowiązania, których termin wymagalności już minął. Bieżące i przyszłe zobowiązania są uwzględnianie przy wyznaczaniu najlepszego oszacowania jako przepływy pieniężne – wypływy. W pozycji tej Pozostałe zobowiązania ujmuje się: zarachowane koszty wynagrodzeń i nagrody dla pracowników, przedpłaty dla kontrahentów, pozostałe rozliczenia międzyokresowe bierne.

Poniższa tabela przedstawia ilościowe wyjaśnienie różnic pomiędzy danymi dotyczącymi pozostałych zobowiązań wyliczonych zgodnie z zasadami stosowanymi przez PZU Życie przy wycenie dla celów wypłacalności a danymi wyliczonymi zgodnie z zasadami stosowanymi do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych (PSR). W kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" zaprezentowano wartości ze sprawozdania finansowego Spółki zgodnie z ich treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w systemie WII. Suma aktywów w kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" odpowiada sumie ze sprawozdania finansowego Spółki.

Zobowiązania (dane w tys. zł)	Wartość ze sprawozdania finansowego	Wycena rezerw	Reklasyfikacja pozycji	Podatek odroczony	Spisanie środków ZFŚS	Spisanie Funduszu Prewencyjnego	Wycena pozostałych zobowiązań	Wartość wg Wypłacalność II
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	16 467 348	(9 715 775)	-	-	-	-	-	6 751 573
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	737	(12 348)	-	-	-	-	-	(11 611)
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	-	-	-	-	-	-	-	-
Najlepsze oszacowanie	-	(12 513)	-	-	-	-	-	(12 513)
Margines ryzyka	-	902	-	-	-	-	-	902
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	16 466 611	(9 703 427)	-	-	-	-	-	6 763 184
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	-	-	-	-	-	-	-	-
Najlepsze oszacowanie	-	5 516 252	-	-	-	-	-	5 516 252
Margines ryzyka	-	1 246 932	-	-	-	-	-	1 246 932
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 205 383	(67 269)	-	-	-	-	-	5 138 114
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	-	-	-	-	-	-	-	-
Najlepsze oszacowanie	-	5 125 220	-	-	-	-	-	5 125 220
Margines ryzyka	-	12 894	-	-	-	-	-	12 894

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	322 630	(322 630)	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	21 578	-	-	-	-	-	-	21 578
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	4 277	-	-	-	-	-	-	4 277
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	(48 233)	2 125 513	-	-	-	2 077 280
Instrumenty pochodne	206 303	-	-	-	-	-	-	206 303
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	354 393	-	-	-	-	-	-	354 393
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	614	-	-	-	-	-	-	614
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	416 814	-	-	-	(46 221)	(47 599)	-	322 994
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	84 862	-	-	-	-	-	(4 852)	80 010
Zobowiązania ogółem	**23 084 202**	**(10 105 674)**	**(48 233)**	**2 125 513**	**(46 221)**	**(47 599)**	**(4 852)**	**14 957 136**

D.3.1. Źródła powstawania rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego

PZU Życie dokonuje kompensaty aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego w bilansie ekonomicznym oraz na potrzeby kalkulacji wysokości środków własnych. Poniższa tabela prezentuje źródła powstawania po kompensacie ujemnych i dodatnich różnic przejściowych na dzień 31 grudnia 2016 r.

Źródła powstawania rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Kwota rezerwy z tytułu podatku odroczonego (tys. zł)
Instrumenty finansowe	195 059
Odroczone koszty akwizycji	(41 953)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(31 411)
Wycena nieruchomości	20 846
Inne rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	12 156
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	1 912 915
Pozostałe różnice	9 668
Rezerwa na odroczony podatek dochodowy, razem	**2 077 280**

D.3.2. Zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub w szacunkach w okresie sprawozdawczym

W 2016 roku nie dokonywano zmian w zasadach uznawania, wyceny ani w szacunkach w zakresie wyceny aktywów.

D.4. Alternatywne metody wyceny

Aktywa i zobowiązania, do których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny wraz uzasadnieniem zastosowania tych metod przedstawia poniższa tabela.

Aktywa i zobowiązania wyceniane metodą alternatywną	Opis alternatywnej metody wyceny wraz z uzasadnieniem
Nieruchomości	Z uwagi na brak aktywnego rynku, nieruchomości podlegają wycenie przez licencjonowanych rzeczoznawców majątkowych zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz obowiązującymi standardami zawodowymi najczęściej metodami porównawczą lub dochodową. Licencjonowani rzeczoznawcy majątkowi zobowiązani są do skompletowania dokumentacji niezbędnej do wykonania wyceny. Akceptacja każdej wykonanej wycen jest dodatkowo poddana ocenie zgodności ze zleceniem przez pracowników Biura Nieruchomości w celu eliminacji potencjalnych omyłek pisarskich i błędów rachunkowych a powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco z wykonawcą operatu lub opinii.
Dłużne papiery wartościowe, pożyczki	Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek oraz pożyczek wyznacza się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o spread kredytowy. Jest on wyliczany na dzień najnowszej emisji w stosunku do ceny emisyjnej i powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień emisji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.
Instrumenty pochodne	Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie

Aktywa i zobowiązania wyceniane metodą alternatywną	Opis alternatywnej metody wyceny wraz z uzasadnieniem
	dostępnych danych rynkowych. Wycena opcji do wartości godziwej wyznaczana jest jako zdyskontowana na dzień wyceny wartość oczekiwana funkcji wypłaty opcji. Wartość oczekiwana funkcji wypłaty wyznaczana jest w drodze modelowania metodą Monte Carlo.
Depozyty długoterminowe	Ze względu na brak aktywnego i regularnego rynku, wartość godziwa depozytów wyznaczana jest jako wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych, wynikających z warunków zawartych umów depozytowych. Do dyskontowania stosowana jest krzywa bazowa skorygowana o spread kredytowy kwantyfikujący ryzyko kredytowe banków kontrahentów, z którymi w danym okresie zostały zawarte długoterminowe umowy depozytowe. Dla każdej waluty depozytów stosowana jest odpowiednia krzywa dyskontowa. Przy ustalonej walucie depozytu stosuje się krzywe dyskontowe specyficzne dla danego banku kontrahenta, w którym ten depozyt został złożony.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Z uwagi na brak aktywnego rynku Spółka wycenia jednostki uczestnictwa wg cen publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych. Na dzień sporządzenia sprawozdania SFCR ceny publikowane przez towarzystwa funduszy są weryfikowane do zaudytowanych sprawozdań finansowych funduszy. Wycena jednostek uczestnictwa funduszy będących jednostkami zależnymi podlega korekcie w przypadku, kiedy aktywa funduszu nie są wyceniane w sprawozdaniu funduszu wg wartości godziwej, a różnica pomiędzy wartością godziwą a wartością wyceny w sprawozdaniu funduszu jest istotna.
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych, Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń	Z uwagi na brak aktywnego rynku PZU Życie wycenia należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe należności metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wycena tych należności opiera się na historycznej analizie spłacalności należności, a prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane aktualną rynkową stopą dyskontową. Z uwagi na zwiększoną ściągalność należności w pierwszych miesiącach windykacji efekt dyskonta jest nieistotny dla ustalenia wartości godziwej.
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników oraz pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) wyceniane metodami aktuarialnymi	Z uwagi na brak aktywnego rynku, wartość godziwą pozostałych rezerw ustala się w kwocie oczekiwanej wartości bieżącej przewidywanych przepływów pieniężnych zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe". Wartość rezerwy na niewykorzystane urlopy uznaje się zgodnie z MSR 19 na bazie memoriałowej. Koszty odpraw emerytalnych i świadczeń pośmiertnych oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo zgodnie z MSR 19 przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych. Rezerwy na odprawy emerytalne i świadczenia pośmiertne szacowane są metodami aktuarialnymi z zastosowaniem odpowiednich technik i założeń aktuarialnych (stopy dyskontowe, wskaźnik śmiertelności, przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń, wskaźniki rotacji pracowników i inwalidztwa).
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych, Pozostałe zobowiązania	Z uwagi na brak aktywnego rynku PZU Życie wycenia zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe zobowiązania metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wycena tych zobowiązań opiera się na historycznej analizie realizacji zobowiązań, a prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane aktualną rynkową stopą dyskontową. Z uwagi na krótki termin wymagalności wartość nominalna stanowi racjonalne przybliżenie wartości godziwej.

Niepewność w wycenie aktywów mierzona jest następującymi współczynnikami:

- BPV (basis point value), współczynnik ten mówi o ile zmieni się wartość instrumentu (w walucie wyceny) przy zmianie krzywej dyskontowej o 1 pb obligacji, pożyczek, depozytów;
- delta, współczynnik ten mówi o ile procent zmieni się wartość opcji pod wpływem zmiany ceny aktywa bazowego o 1% dla opcji.

PZU Życie regularne porównuje adekwatność metody wyceny, poprzez:

- kalibrowanie spreadu (o ile to możliwe) stosowanego do wyceny do dostępnych cen rynkowych oraz porównywanie wyceny modelowej z wyceną w oparciu o skorygowaną cenę nabycia w przypadku obligacji, pożyczek i depozytów.
- porównywanie wyceny modelowej z wyceną otrzymywaną od kontrahentów, stosowanie kryterium dopuszczalnego zakresu różnicy pomiędzy wycenami (w przypadku różnic większych niż dopuszczalny zakres następuje bezpośrednia weryfikacja danej wyceny z bankiem inwestycyjnym) w przypadku opcji.

E. Zarządzanie kapitałem

E.1. Środki własne

PZU Życie jest objęty polityką kapitałową i dywidendową Grupy PZU, której realizacja zapewnia ciągłą zgodność z wymogami kapitałowymi.

Grupa PZU, dąży do efektywnego zarządzania kapitałem i maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego, w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje.

Polityka zarządzania kapitałem opiera się na następujących zasadach:

1) zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
2) utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200% dla PZU Życie;
3) utrzymanie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy PZU na poziomie nie wyższym niż 0,35;
4) zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;

Polityka dywidendowa PZU Życie opiera się na następujących zasadach:

- wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd, wypłacanej przez PZU Życie za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o wynik finansowy PZU Życie, przy czym wartość wypłaconej dywidendy nie powinna być wyższa niż 100% zysku netto; z zastrzeżeniem – poniższych punktów;
- zgodnie z planami Zarządu oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności środki, którymi dysponuje PZU Życie po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziome, który zapewnia spełnienie warunków, o których mowa powyżej w pkt. 1-3 opisu polityki zarządzania kapitałem;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje KNF w zakresie dywidendy.

Okres planowania pozycji kapitałowej obejmuje horyzont czasowy aktualnej Strategii Grupy PZU, nie krótszy niż 3 lata. W sierpniu 2016 roku Grupa PZU opublikowała Strategię do 2020.

Jednocześnie, z uwagi na ogłoszenie transakcji nabycia 20% akcji Banku Pekao SA, planowane jest odnowienie strategii na najbliższe lata.

W celu monitorowania i utrzymywania kapitału na poziomie adekwatnym do podejmowanego ryzyka oraz spełnienia w sposób ciągły wymogów kapitałowych, wprowadzony został system limitów kapitałowych. Zawiera on system wczesnego ostrzegania w postaci progów, przy których należy podjąć działania naprawcze, zapobiegające przekroczeniu ostatecznego limitu.

System wczesnego ostrzegania wynika z przyjętego apetytu na ryzyko. Działania zarządcze uzależnione są od aktualnego oraz przewidywanego poziomu wskaźnika pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności:

- Strefa zielona (powyżej 160%),
- Strefa żółta (od 120% do 160%),
- Strefa czerwona (poniżej 120%),
- Limit ostateczny (poniżej 100%).

Działania zarządcze mające na celu podwyższenie poziomu środków własnych, to w szczególności:

- zwiększenie zobowiązań podporządkowanych;
- zaniechanie lub czasowe wstrzymanie wykupu instrumentów zakwalifikowanych do środków własnych, jeżeli warunki emisji lub umowa przewidują taką możliwość;
- zatrzymanie części lub całości zysku poprzez zmniejszenie kwot wypłacanych dywidend;
- dopłaty w ramach uzupełniających środków własnych;
- podwyższenie kapitału.

Działania zarządcze w zakresie profilu ryzyka obejmują, w szczególności:

- unikanie ryzyka – nie angażowanie się lub zaprzestanie angażowania się w działania, które powodują wzrost ekspozycji na ryzyko;
- transfer ryzyka – przeniesienie części ekspozycji na ryzyko na stronę trzecią;
- ograniczanie ryzyka – ograniczenie prawdopodobieństwa zmaterializowania się ryzyka lub ograniczenie jego wpływu;
- akceptację poziomu ryzyka – akceptację zatrzymania ryzyka, gdy inne działania zarządcze nie są dostępne lub koszt ich wdrożenia jest zbyt wysoki w stosunku do uzyskanych korzyści;
- wdrożenie narzędzi wspierających inne działania zarządcze, w szczególności: limitów, programów reasekuracyjnych, regularnego przeglądu polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia (underwritingu).

Skala podjętych działań naprawczych zależy od aktualnej oraz przewidywanych zmian pozycji kapitałowej, a także momentu dokonania oceny adekwatności kapitałowej. Jeżeli analiza przeprowadzana jest na etapie planowania, wprowadzane działania naprawcze mogą mieć łagodniejszy charakter (np. dokonanie zmian w biznesplanie), niż gdy jest ona przeprowadzana na etapie monitorowania – wówczas może być konieczne podjęcie działań niezwłocznych. Na dobór działań naprawczych mają również wpływ inne czynniki, takie jak: kwestie związane z ryzykiem reputacji, możliwość zastosowania w praktyce danego działania naprawczego, czas niezbędny do wdrożenia danego działania naprawczego, jakość środków własnych w przypadku podwyższenia poziomu kapitału na pokrycie ryzyka, wpływ na prowadzoną przez Grupę PZU działalność (np. rentowność, udział w rynku).

Decyzje odnośnie zastosowania opisanych powyżej metod podejmuje Zarząd Spółki.

Rada Nadzorcza i Zarząd Spółki otrzymują regularne raporty na temat stanu adekwatności kapitałowej (co najmniej raz na kwartał oraz na bieżąco w przypadku przekroczenia ustalonych progów kapitałowych).

E.1.1.1. Istotne zmiany przeprowadzone w okresie sprawozdawczym

W 2016 roku Rada Nadzorcza PZU Życie zatwierdziła nową Politykę kapitałową i dywidendową Grupy PZU na lata 2016-2020 w związku z rozpoczęciem obowiązywania systemu WII oraz wygaśnięciem Polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2013 – 2015, zaktualizowanej w maju 2014 roku.

E.1.2. Struktura, wartość i jakość środków własnych

Na 31 grudnia 2016 roku PZU Życie posiadał 13 739 379 tys. zł dostępnych i dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego. Środki własne spełniały warunki art. 245 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przy uwzględnieniu czynników określonych w art. 245 ust. 3 tejże ustawy i w związku z powyższym należały do kategorii 1 nieograniczonej i składały się z następujących pozycji:

- rezerwa uzgodnieniowa przed odliczeniem udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych w wysokości 13 444 372 tys. zł;
- pozostałe pozycje podstawowych środków własnych w wysokości 295 000 tys. zł.

Informacje dotyczące środków własnych zawiera formularz QRT S.23.01.01 stanowiący załącznik nr 7 do sprawozdania.

Podstawowe kategorie środków własnych i pokrycia kapitałowych wymogów wypłacalności przedstawia poniższa tabela:

Kategoria	Dane w tys. zł
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	13 739 372
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR)	13 739 372
Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR)	3 468 146
Minimalny wymóg kapitałowy (MCR)	910 120
Współczynnik pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) dopuszczonymi środkami własnymi	396%
Współczynnik pokrycia minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) dopuszczonymi środkami własnymi	1 510%

E.1.2.1. Rezerwa uzgodnieniowa

Strukturę istotnych pozycji dotyczących rezerwy uzgodnieniowej zaprezentowano w poniższej tabeli.

Rezerwa uzgodnieniowa (w tys. zł)	31 grudnia 2016
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami, w tym:	**13 863 290**
Kapitał własny PSR	4 810 244
Wycena WII	7 201 086
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia, w tym:	**123 918**
Przewidywana dywidenda	0
Odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	0
Przewidywany podatek od aktywów (podatek od niektórych instytucji finansowych) za kolejne 12 msc.	123 918
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	**295 000**
Kapitał zakładowy	295 000
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	0
Rezerwa uzgodnieniowa, razem	**13 444 372**

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania nie jest możliwe określenie wartości przewidywanej dywidendy, która zostanie wypłacona przez PZU Życie w trakcie 2017 roku z wyników roku 2016 i która powinna pomniejszać środki własne na dzień 31 grudnia 2016 roku. Decyzja o wysokości dywidendy może być podjęta wyłącznie przez Walne Zgromadzenie, które odbędzie się po dacie publikacji niniejszego sprawozdania.

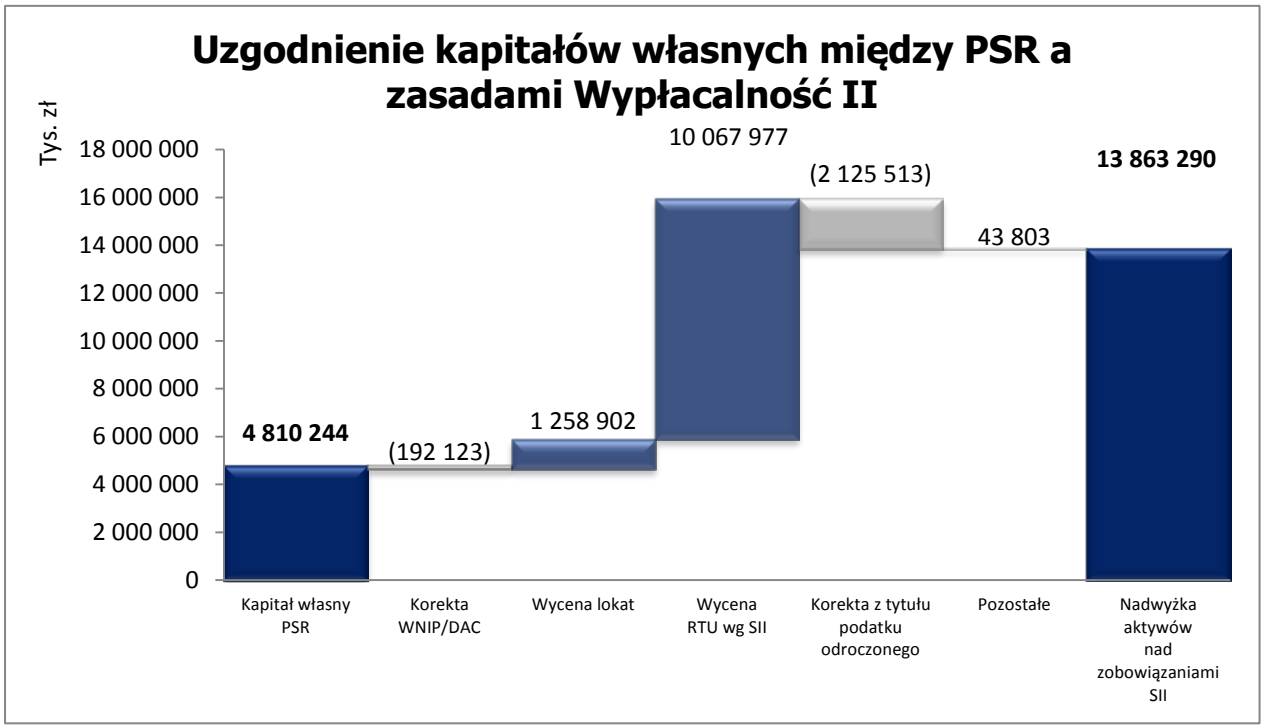
Z uwagi na powyższe, w kalkulacji środków własnych przewidywaną dywidendę za 2016 rok ujęto w wartości zerowej, a tabela poniżej prezentuje analizę wrażliwości współczynnika wypłacalności na poziom przewidywanej dywidendy.

Wysokość środków własnych (w tys. zł)	Dane skorygowane o korektę z tytułu hipotetycznego podziału wyniku	
	Minimalna kwota korekty	Maksymalna kwota korekty*
Kwota dywidendy jako % skonsolidowanego zysku netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej	0,0%	100,0%
Kwota dywidendy ujęta jako pomniejszenie środków własnych	0	1 434 346
Środki własne pomniejszone o kwotę przewidywanej dywidendy	13 739 372	12 305 026
Kapitałowy wymóg wypłacalności	3 468 146	3 468 146
Pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności środkami własnymi	396%	355%

(*) maksymalna wartość dywidendy dopuszczona rekomendacjami KNF dla zakładów ubezpieczeń w zakresie możliwości wypłaty dywidendy za 2016 rok.

W ciągu 2016 roku nie było istotnych zmian w strukturze istotnych pozycji rezerwy uzgodnieniowej.

E.1.3. Różnice pomiędzy kapitałem własnym wykazanym w sprawozdaniu finansowym PZU Życie a nadwyżką aktywów nad zobowiązaniami obliczoną do celów wypłacalności

Tytuły poszczególnych różnic zaprezentowanych na wykresie powyżej wynikają z odmiennych zasad wyceny aktywów i zobowiązań na potrzeby zasad wypłacalności a według PSR – szczegółowa prezentacja różnic jest zaprezentowana w części D. niniejszego sprawozdania. Korekta WNIP/DAC dotyczy spisania wartości niematerialnych i aktywowanych kosztów akwizycji.

E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy

Kwoty kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego PZU Życie na koniec okresu sprawozdawczego wraz z kwotą kapitałowego wymogu wypłacalności w podziale na moduły ryzyka przedstawia formularz QRT S.25.01.21 stanowiący załącznik nr 8 do sprawozdania. Dane ilościowe dotyczące minimalnego wymogu kapitałowego prezentuje również formularz QRT S.28.01.01 stanowiący załącznik nr 9 do sprawozdania.

PZU Życie nie stosuje uproszczeń ani parametrów specyficznych zgodnie z art. 104 ust. 7 Dyrektywy WII.

Dane do wyliczenia minimalnego wymogu kapitałowego pochodzą z wewnętrznych systemów informatycznych Spółki i podlegają kontrolom wewnętrznym właściwym dla procesu sprawozdawczego. Zapewnienie odpowiedniej jakości danych w PZU Życie regulowane jest między innymi poprzez określenie w szczególności ról i odpowiedzialności w procesach systemu WII oraz zasad zarządzania jakością danych, w tym zasad monitorowania jakości danych, ich zbierania, przetwarzania i aktualizowania. Za strategiczną koordynację procesów związanych z zarządzaniem informacją odpowiada Komitet Data Governance powoływany przez Zarząd Spółki.

PZU Życie stosuje formułę standardową w celu obliczenia SCR. Obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności dokonuje się zgodnie z obowiązującymi przepisami systemu WII przy założeniu, że działalność Spółki będzie kontynuowana. Obliczenie to obejmuje prowadzoną działalność oraz nową działalność, której spodziewane rozpoczęcie nastąpi w ciągu kolejnych 12 miesięcy. W 2016 roku nie było istotnych zmian w sposobie kalkulacji wymogów kapitałowych

E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności

W ciągu 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2016 roku nie stwierdzono niezgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności ani minimalnym wymogiem kapitałowym.

Spis załączników

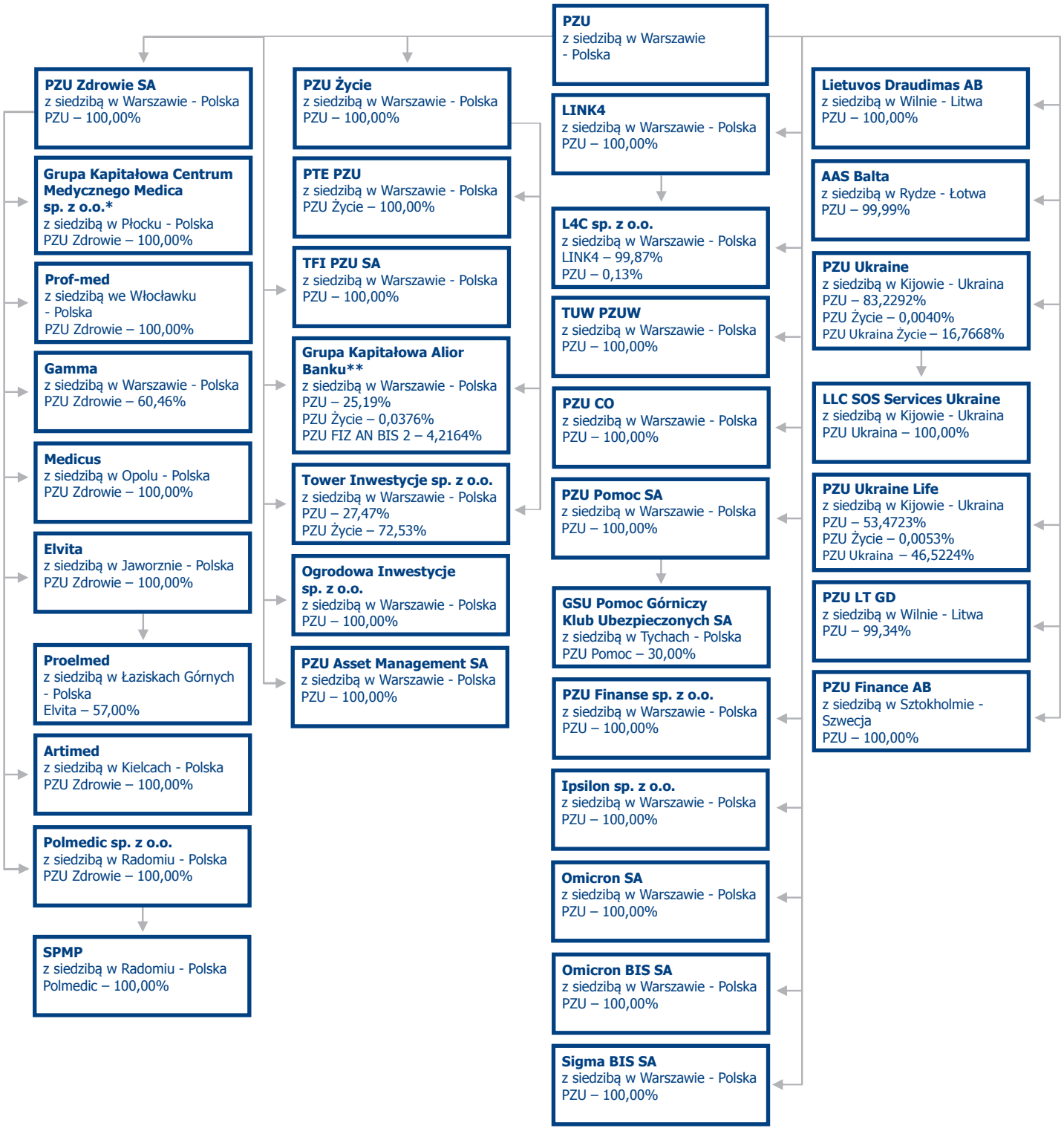
1) Struktura Grupy PZU
2) Formularz S.05.01.02
3) Formularz S.05.02.01
4) Schemat organizacyjny
5) Formularz S.02.01.02
6) Formularz S.12.01.02
7) Formularz S.23.01.01
8) Formularz S.25.01.21
9) Formularz S.28.01.01

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU Życie:

Imię i nazwisko	**Stanowisko / Funkcja**	
Roman Pałac	Prezes Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Andrzej Jaworski	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Tomasz Karusewicz	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Sławomir Niemierka	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Bartłomiej Litwińczuk	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)

Warszawa, dnia 12 maja 2017 roku

Struktura Grupy Kapitałowej PZU (stan na 31 grudnia 2016 roku)

* w skład Grupy Kapitałowej Centrum Medycznego Medica sp. z o.o. wchodzą następujące spółki: CM Medica, „SU Krystynka" i Rezo-Medica sp. z o.o.

** w skład Grupy Kapitałowej Alior Banku wchodzą następujące spółki: Alior Bank SA, Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA , Money Makers TFI SA , New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o.

Nazwa zakładu	**Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo	**31-12-2016**

S.05.01.02

Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg linii biznesowych (w tys. zł)

		Linie biznesowe dla zobowiązania z tytułu ubezpieczeń na życie						Zobowiązania z tytułu reasekuracji		
		Ubezpieczenia zdrowotne	**Ubezpieczenia z udziałem w zyskach**	**Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym**	**Pozostałe ubezpieczenia na życie**	**Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych**	**Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych**	**Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych**	**Reasekuracja ubezpieczeń na życie**	**Ogółem**
		C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280	C0300
Składki przypisane										
Brutto	R1410	236 901	305 821	995 218	6 496 478	-	-	-	-	8 034 418
Udział zakładu reasekuracji	R1420	-	15	-	596	-	-	-	-	611
Netto	R1500	236 901	305 806	995 218	6 495 882	-	-	-	-	8 033 807
Składki zarobione										
Brutto	R1510	236 949	306 364	995 125	6 497 906	-	-	-	-	8 036 344
Udział zakładu reasekuracji	R1520	-	15	-	596	-	-	-	-	611
Netto	R1600	236 949	306 349	995 125	6 497 310	-	-	-	-	8 035 733
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto	R1610	79 809	425 450	897 388	4 633 120	-	-	-	-	6 035 767
Udział zakładu reasekuracji	R1620	-	-	-	46	-	-	-	-	46
Netto	R1700	79 809	425 450	897 388	4 633 074	-	-	-	-	6 035 721
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto	R1710	-	(190 666)	94 486	(273 717)	-	-	-	-	(369 897)
Udział zakładu reasekuracji	R1720	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1800	-	(190 666)	94 486	(273 717)	-	-	-	-	(369 897)
Koszty poniesione	R1900	106 825	71 879	97 339	1 014 242	-	-	-	-	1 290 285
Pozostałe koszty	R2500									50 000
Koszty ogółem	R2600									1 340 285

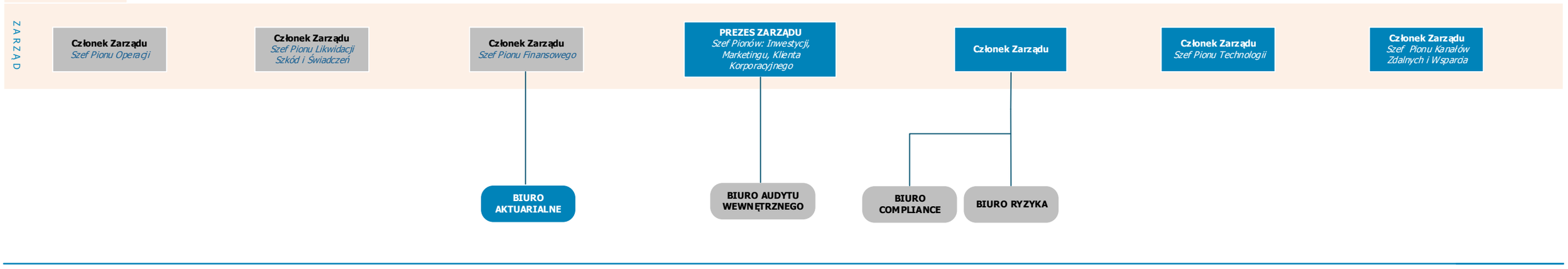
Nazwa zakładu	**Powszechny Zakład**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo	**31-12-2016**

S.05.02.01
Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg kraju (w tys. zł)

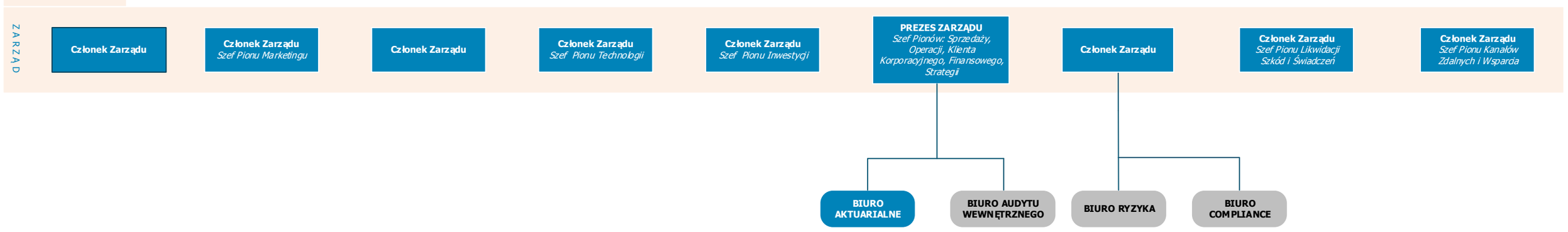
		Kraj siedziby	Najważniejszych pięć krajów (wg kwoty składek przypisanych brutto) – Zobowiązania związane z ubezpieczeniami innymi na życie					Najważniejszych pięć krajów i kraj siedziby
		C0150	C0160	C0170	C0180	C0190	C0200	C02010
	R1400							
		C022	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280
Składki przypisane								
Brutto	R1410	8 034 418	-	-	-	-	-	8 034 418
Udział zakładu reasekuracji	R1420	611	-	-	-	-	-	611
Netto	R1500	8 033 807	-	-	-	-	-	8 033 807
Składki zarobione								
Brutto	R1510	8 036 344	-	-	-	-	-	8 036 344
Udział zakładu reasekuracji	R1520	611	-	-	-	-	-	611
Netto	R1600	8 035 733	-	-	-	-	-	8 035 733
Odszkodowania i świadczenia								
Brutto	R1610	6 035 767	-	-	-	-	-	6 035 767
Udział zakładu reasekuracji	R1620	46	-	-	-	-	-	46
Netto	R1700	6 035 721	-	-	-	-	-	6 035 721
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych								
Brutto	R1710	(369 897)	-	-	-	-	-	(369 897)
Udział zakładu reasekuracji	R1720	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1800	(369 897)	-	-	-	-	-	(369 897)
Koszty poniesione	R1900	1 290 285	-	-	-	-	-	1 290 285
Pozostałe koszty	R2500							50 000
Koszty ogółem	R2600							1 340 285

ZMIANY W NADZORZE NAD FUNKCJAMI KLUCZOWYMI W PZU ŻYCIE

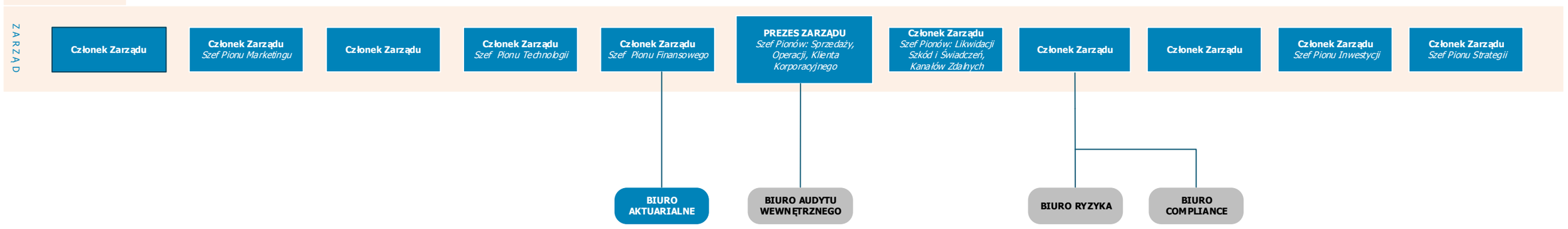
1 stycznia 2016 r.

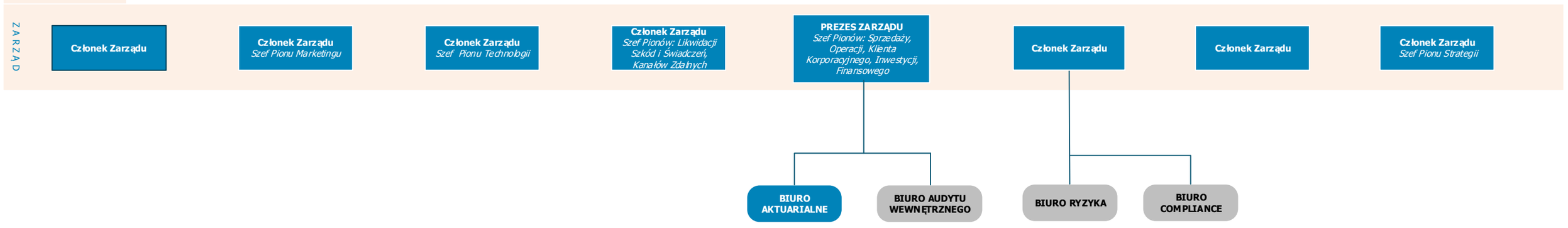
1 kwietnia 2016 r.

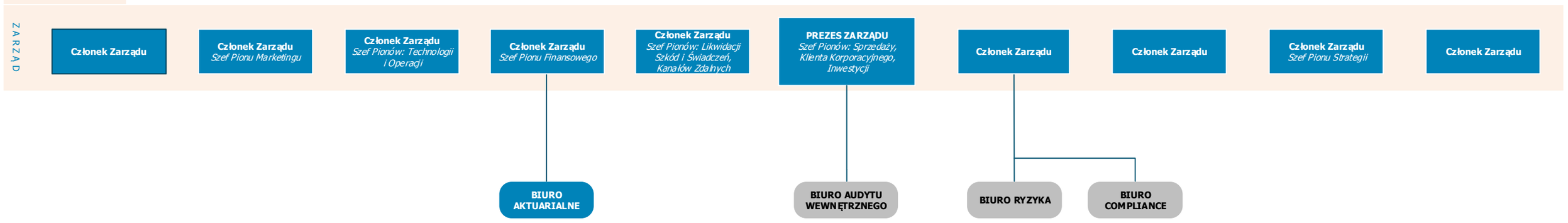
31 maja 2016 r.

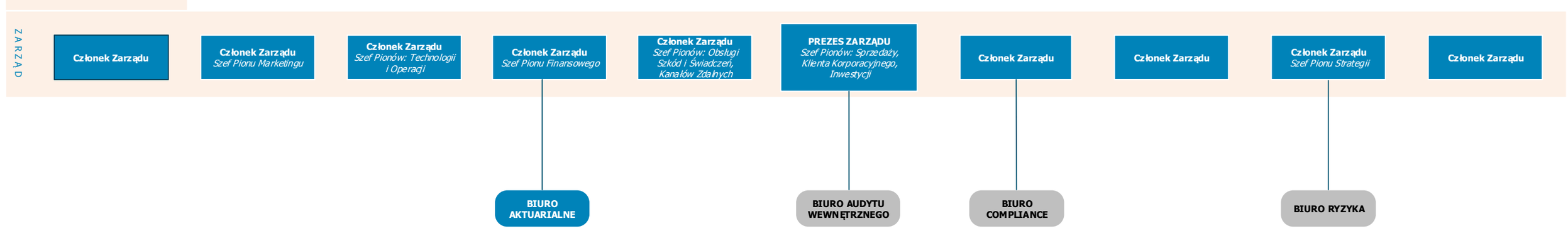
23 czerwca 2016 r.

19 października 2016 r.

od 4 listopada do 31 grudnia 2016 r.

Nazwa zakładu | **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółk**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo | **31-12-2016**

S.02.01.02
Pozycje bilansowe (w tys. zł)

		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II
		C0010
Aktywa		
Wartość firmy	R0010	
Aktywowane koszty akwizycji	R0020	
Wartości niematerialne i prawne	R0030	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0040	-
Nadwyżka na funduszu świadczeń emerytalnych	R0050	-
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	R0060	265 203
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0070	22 743 874
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	R0080	126 013
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	R0090	566 071
Akcje i udziały	R0100	3 001
Akcje i udziały – notowane	R0110	-
Akcje i udziały – nienotowane	R0120	3 001
Dłużne papiery wartościowe	R0130	14 518 354
Obligacje państwowe	R0140	14 299 908
Obligacje korporacyjne	R0150	218 446
Strukturyzowane papiery wartościowe	R0160	-
Zabezpieczone papiery wartościowe	R0170	-
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	R0180	6 843 029
Instrumenty pochodne	R0190	199 421
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	R0200	487 985
Pozostałe lokaty	R0210	-
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0220	5 205 383
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0230	392 440
Pożyczki pod zastaw polisy	R0240	-
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie dla osób fizycznych	R0250	-
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0260	392 440
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z:	R0270	-
Ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0280	-
Ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0290	-
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0300	-
Ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie, z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0310	-
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie	R0320	-
Ubezpieczenia na życie z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0330	-
Ubezpieczenia na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0340	-
Depozyty u cedentów	R0350	-
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	R0360	5 065
Należności z tytułu reasekuracji biernej	R0370	1 577
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	R0380	143 934
Akcje własne (posiadane bezpośrednio)	R0390	-
Kwoty należne, dotyczące pozycji środków własnych lub kapitału założycielskiego, do których opłacenia wezwano, ale które nie zostały jeszcze opłacone.	R0400	-
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	R0410	50 784
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	R0420	12 166
Aktywa ogółem	R0500	28 820 426
Zobowiązania		
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie	R0510	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0520	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0530	-
Najlepsze oszacowanie	R0540	-
Margines ryzyka	R0550	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie)	R0560	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0570	-
Najlepsze oszacowanie	R0580	-
Margines ryzyka	R0590	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0600	6 751 573
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	R0610	(11 611)
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0620	-
Najlepsze oszacowanie	R0630	(12 513)
Margines ryzyka	R0640	902
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0650	6 763 184
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0660	-
Najlepsze oszacowanie	R0670	5 516 252
Margines ryzyka	R0680	1 246 932
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0690	5 138 114
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0700	-
Najlepsze oszacowanie	R0710	5 125 220
Margines ryzyka	R0720	12 894
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	R0730	
Zobowiązania warunkowe	R0740	-
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	R0750	21 578
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	R0760	4 277
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	R0770	-
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0780	2 077 280
Instrumenty pochodne	R0790	206 303
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0800	-
Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0810	-
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	R0820	354 393
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	R0830	614
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	R0840	322 994
Zobowiązania podporządkowane	R0850	-
Zobowiązania podporządkowane niewłączone do BOF	R0860	-
Zobowiązania podporządkowane włączone do BOF	R0870	-
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	R0880	80 010
Zobowiązania ogółem	R0900	14 957 136
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R1000	13 863 290

Nazwa zakładu Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna

Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo 31-12-2016

S.12.01.02

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie (w tys. zł)

		Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o			Pozostałe ubezpieczenia na życie			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami	Przejęta reasekuracja	Ogółem (Ubezpieczenia na życie inne niż zdrowotne, w tym ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia na życie (bezpośrednia działalność			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych	Ogółem (Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie)
				Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami		Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami					Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami			
		C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0090	C0100	C0150	C0160	C0170	C0180	C0190	C0200	C0210
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0010	-	-			-			-			-			-	-	-
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej, po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta, związane z rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi obliczanymi łącznie – Ogółem	R0020	-	-			-			-			-			-	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka / Technical provisions calculated as a sum of BE and RM																	
Najlepsze oszacowanie																	
Najlepsze oszacowanie brutto	R0030	2 582 255		5 125 220	-		2 933 997	-	-	-	10 641 472		(12 513)	-	-	-	(12 513)
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem	R0080	-		-	-		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – ogółem	R0090	-		-	-		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Margines ryzyka	R0100	75 964	12 894			1 170 968			-	-	1 259 826						902
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych / Amount of the transitional on Technical Provisions																	
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110	-	-			-			-	-	-				-	-	-
Najlepsze oszacowanie	R0120	-		-	-		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Margines ryzyka	R0130	-	-						-	-	-	-			-	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	2 658 219	5 138 114			4 104 965			-	-	11 901 298	11 901 298			-	-	(11 611)

Nazwa zakładu Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjn
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2016**

S.23.01.01
Środki własne (w tys. zł)

		Ogółem	Tier 1 – nieograniczone	Tier 1 – ograniczone	Tier 2	Tier 3
		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35						
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	R0010	295 000	295 000		-	
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	R0030	-	-		-	
Kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0040	-	-		-	
Podporządkowane fundusze udziałowe/członkowskie w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0050	-		-	-	-
Fundusze nadwyżkowe	R0070	-	-			
Akcje uprzywilejowane	R0090	-		-	-	-
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z akcjami uprzywilejowanymi	R0110	-		-	-	-
Rezerwa uzgodnieniowa	R0130	13 444 372	13 444 372			
Zobowiązania podporządkowane	R0140	-		-	-	-
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0160	-				-
Pozostałe pozycje środków własnych zatwierdzone przez organ nadzoru jako podstawowe środki własne, niewymienione powyżej	R0180	-	-	-	-	-
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II						
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II	R0220	-				
Odliczenia / Deductions						
Wartość odliczeń z tytułu udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych ogółem	R0230	-	-	-	-	-
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	R0290	13 739 372	13 739 372	-	-	-
Uzupełniające środki własne						
Nieopłacony kapitał zakładowy, do którego opłacenia nie wezwano i który może być wezwany do opłacenia na żądanie	R0300	-			-	
Nieopłacony kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0310	-			-	
Nieopłacone akcje uprzywilejowane, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0320	-			-	-
Prawnie wiążące zobowiązanie do subskrypcji i opłacenia na żądanie zobowiązań podporządkowanych	R0330	-			-	-
Akredytywy i gwarancje zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0340	-			-	
Akredytywy i gwarancje inne niż zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0350	-			-	-
Dodatkowe wkłady od członków zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0360	-			-	
Dodatkowe wkłady od członków – inne niż zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0370	-			-	-
Pozostałe uzupełniające środki własne	R0390	-			-	-
Uzupełniające środki własne ogółem	R0400	-			-	-
Dostępne i dopuszczone środki własne / Available and eligible own fund						
Kwota dostępnych środków własnych ogółem na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	R0500	13 739 372	13 739 372	-	-	-
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	R0510	13 739 372	13 739 372	-	-	
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	R0540	13 739 372	13 739 372	-	-	-
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	R0550	13 739 372	13 739 372	-	-	
SCR	R0580	3 468 146				
MCR	R0600	910 013				
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do SCR	R0620	396,16%				
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do MCR	R0640	1 509,80%				

		C0060
Rezerwa uzgodnieniowa		
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R0700	13 863 290
Akcje własne (posiadane bezpośrednio i pośrednio)	R0710	-
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	R0720	123 918
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	R0730	295 000
Korekta ze względu na wydzielone pozycje środków własnych w ramach portfeli objętych korektą dopasowującą i funduszy wyodrębnionych	R0740	-
Rezerwa uzgodnieniowa	R0760	13 444 372
Oczekiwane zyski		
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń na życie	R0770	-
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0780	-
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Ogółem	R0790	-

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**

Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2016**

S.25.01.21

Kapitałowy wymóg wypłacalności – dla grup stosujących formułę standardową (w tys. zł)

		Kapitałowy wymóg wypłacalności brutto	Parametry specyficzne dla zakładu	Uproszczenia
		C0110	C0080	C0090
Ryzyko rynkowe	R0010	2 438 988		-
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	R0020	193 538		
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	R0030	2 437 475	-	-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	R0040	15 657	-	-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie	R0050	-	-	-
Dywersyfikacja	R0060	(1 159 882)		
Ryzyko z tytułu wartości niematerialnych i prawnych	R0070	-		
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	R0100	3 925 776		

Obliczanie kapitałowego wymogu wypłacalności		C0110
Ryzyko operacyjne	R0130	288 873
Zdolność rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat	R0140	-
Zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat	R0150	(746 503)
Wymóg kapitałowy dla działalności prowadzonej zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/41/WE	R0160	-
Kapitałowy wymóg wypłacalności z wyłączeniem wymogu kapitałowego	R0200	3 468 146
Ustanowione wymogi kapitałowe	R0210	-
Kapitałowy wymóg wypłacalności	R0220	3 468 146
Inne informacje na temat SCR		
Wymóg kapitałowy dla podmodułu ryzyka cen akcji opartego na czasie trwania	R0400	-
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla pozostałej części	R0410	-
Łączna wartość hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla funduszy wyodrębnionych	R0420	-
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla portfeli objętych korektą dopasowującą	R0430	-
Efekt dywersyfikacji ze względu na agregację nSCR dla RFF na podstawie art. 304	R0440	-

Nazwa zakładu	**Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo	**31-12-2016**

S.28.01.01

Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (w tys. zł)

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie

		C0010
MCRNL Wynik	R0010	-

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))	Składki przypisane w okresie ostatnich 12 miesięcy netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej)
		C0020	C0030
Ubezpieczenia pokrycia kosztów świadczeń medycznych i reasekuracja proporcjonalna	R0020	-	-
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów i reasekuracja proporcjonalna	R0030	-	-
Ubezpieczenia pracownicze i reasekuracja proporcjonalna	R0040	-	-
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów mechanicznych i reasekuracja proporcjonalna	R0050	-	-
Pozostałe ubezpieczenia pojazdów i reasekuracja proporcjonalna	R0060	-	-
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe i reasekuracja proporcjonalna	R0070	-	-
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód rzeczowych i reasekuracja proporcjonalna tych ubezpieczeń	R0080	-	-
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej i reasekuracja proporcjonalna	R0090	-	-
Ubezpieczenia i reasekuracja proporcjonalna kredytów i poręczeń	R0100	-	-
Ubezpieczenia kosztów ochrony prawnej i reasekuracja proporcjonalna	R0110	-	-
Ubezpieczenia świadczenia pomocy i reasekuracja proporcjonalna	R0120	-	-
Ubezpieczenia różnych strat finansowych i reasekuracja proporcjonalna	R0130	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń zdrowotnych	R0140	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna pozostałych ubezpieczeń osobowych	R0150	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń morskich, lotniczych i transportowych	R0160	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń majątkowych	R0170	-	-

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń na życie

		C0040
MCRL Wynik	R0200	**910 013**

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia)) / Net (of reinsurance/SPV) best estimate and TP calculated as a whole	Całkowita suma na ryzyku netto (z odliczeniem umów reasekuracji i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia)) / Net (of reinsurance/SPV) total capital at risk
		C0050	C0060
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – świadczenia gwarantowane	R0210	2 582 255	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – przyszłe świadczenia uznaniowe	R0220	-	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0230	5 125 220	
Inne zobowiązania z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie i (reasekuracji) ubezpieczeń zdrowotnych	R0240	2 921 484	
Całkowita suma na ryzyku w odniesieniu do wszystkich zobowiązań z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie	R0250		1 024 631 185

Ogólne obliczenie MCR / Overall MCR calculation

		C0070
Liniowy MCR	R0300	910 013
SCR	R0310	3 468 146
Górny próg MCR	R0320	1 560 666
Dolny próg MCR	R0330	867 037
Łączny MCR	R0340	910 013
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	R0350	16 009
		C0070
Minimalny wymóg kapitałowy	R0400	910 013